

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Filozofická fakulta
Ústav romanistiky

Diplomová práce

Vybraná dějová jména v právním textu

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Bc. Markéta Boráková

Studijní program: N7310 Filologie

Studijní obor: Francouzský jazyk

Ročník: druhý

2013

Poděkování:

Mé poděkování patří doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, velice užitečné rady a věnovaný čas.

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....
Markéta Boráková

Anotace

Diplomová práce popisuje vybraná dějová jména v právních textech, konkrétně z korpusu CORTE. Výchozím pro ni jsou vybraná pojetí těchto jmen z relevantní bibliografie, u kterých se diplomová práce soustředí zejména na východiska a kritéria, kterými jsou dějová jména vymezena. Na základě toho jsou posuzována vybraná dějová jména z korpusu s ohledem na jejich dějové a ne-dějové významy, valenci a kolokabilitu se slovesy a také s ohledem na jejich sémantické vlastnosti. Dále je analyzován vztah mezi bází a derivačním sufixem na straně jedné a sémantické vlastnosti jména na straně druhé.

K analýze je využíván korpus CORTE a k vyhledávání v tomto korpusu slouží webové rozhraní SketchEngine a program Paraconc.

Annotation

The diploma thesis describes the selected event nominals in the legal texts specifically in the corpus named CORTE. The approaches of these nominals were selected in the relevant bibliography and the diploma thesis focuses especially on the themes and on the criteria which are used to define the event nominals.

On the basis of these definitions the selected event nominals will be assessed with regard to their action or non-action meanings, valency and collocability with verbs and also to their semantic properties. Furthermore, it is analyzed the relationship between the base and the derivation suffix on the one hand and semantic properties of the event nominals on the other.

The corpus CORTE is used for the analysis, SketchEngine, web interface, and program Paraconc serve to find out the information about event nominals.

Obsah

1	Úvod	8
2	Predikát.....	9
2.1	Syntetický predikát.....	9
2.2	Analytický predikát.....	9
2.2.1	Predikát slovesný složený	10
2.2.2	Predikát slovesně-jmenný	10
2.2.2.1	Predikát se sponovým slovesem.....	10
2.2.2.2	Predikát s kategoriálním slovesem.....	11
2.2.3	Jmenná část predikátu slovesně-jmenného	12
2.2.3.1	Jmenná část predikátu se sponovým slovesem	12
3	Dějová jména.....	14
3.1	Rozlišná pojetí dějových jmen	14
3.2	Deadjektivní jména	16
3.3	Přechod od slovesa k dějovému jménu a jejich vztah.....	16
3.4	Vlastnosti dějových jmen	18
3.4.1	Morfologická stránka	19
3.4.1.1	Francouzská derivační morfologie	20
3.4.2	Sémantická stránka	22
3.4.2.1	Konkrétní a dějový význam	24
3.4.2.1.1	Oddělená aktualizace významů	24
3.4.2.1.2	Souběžná aktualizace významů	25
3.4.2.1.3	Pochybné příklady souběžné aktualizace významů	29
3.4.2.1.4	Souběžná aktualizace významů konkrétních jmen v právních dokumentech	29
3.4.2.2	Výsledek děje, rezultativnost	31
3.4.2.2.1	Jména výsledků děje.....	31

3.4.2.2.2	Rezultativa.....	33
4	Právní texty a právní jazyk.....	36
4.1	Texty evropské legislativy.....	36
4.1.1	Informační systém pro aproximaci práva – databáze ISAP.....	37
4.1.2	Terminologická databáze Evropské unie IATE (Inter-Active Terminology for Europe).....	37
4.2	Charakteristika odborného jazyka a textu.....	38
5	Praktická část.....	39
5.1	Příprava výzkumu.....	39
5.1.1	CORTE (CORpus des Textes Européens).....	39
5.1.2	SketchEngine.....	40
5.1.3	Vybraná dějová jména z korpusu CORTE.....	41
5.2	Samotný výzkum.....	41
5.2.1	Dějová jména se sufixem <i>-tion</i> v korpusu CORTE.....	43
5.2.1.1	Disposition.....	43
5.2.1.2	Convention.....	49
5.2.1.3	Jurisdiction.....	54
5.2.1.4	Coopération.....	58
5.2.1.5	Proposition.....	63
5.2.2	Dějová jména se sufixem <i>-ment</i> v korpusu CORTE.....	67
5.2.2.1	Règlement.....	67
5.2.2.2	Fonctionnement.....	72
5.2.2.3	Gouvernement.....	76
5.2.2.4	Développement.....	81
5.2.2.5	Enseignement.....	85
6	Závěr.....	89
7	Résumé.....	94

8	Použitá literatura.....	100
---	-------------------------	-----

1 Úvod

Tato diplomová práce se tématem dějových jmen zabývá z hlediska jejich výskytu v odborném jazyce, jelikož jsou pro něj dějová jména charakteristická. Zejména zkoumá vznik dějových jmen, a to konkrétně odvozování od slovesa, v samotném výzkumu je to vznik odvozením pomocí sufixu, dále je důležitá jejich dějovost a sémantická stránka.

Z důvodu morfologického zařazení dějového jména je v teoretické části na začátku definován predikát v českém jazyce, dále je pozornost věnována jeho nominální části, kde jsou uvedeny i francouzské příklady. To vše je doprovázeno názory a teoriemi z dané bibliografie zabývající se tímto tématem v českém, francouzském i jiném jazyce.

Další část se zabývá odborným stylem a výskytem dějových jmen v právních textech, dále korpusem CORTE a webovým rozhraním SketchEngine.

V praktické části slouží k výběru dějových jmen korpus CORTE, který je v předchozích kapitolách charakterizován. SketchEngine, webové rozhraní, je nástrojem analytické práce s dějovými jmény a slouží k vyhledávání v korpusu.

Vybraný reprezentativní vzorek frekventovaných dějových jmen z francouzských legislativních textů je analyzován zejména z hlediska překladu a významu v právních textech, dále z hlediska jejich kolokability se slovesem, odvozením ze slovesa, frekvence výskytů a gramatických kategorií.

2 Predikát

Predikát a podmět jsou základními větnými členy dvojčlenné věty. V českém i francouzském jazyce rozlišujeme různé typy predikátů.

„Funkci přísudku plní ve větě výrazy specifikující příznaky (činnosti, stavy, změny stavů, vlastnosti) někoho (něčeho), a v důsledku toho často i relace mezi něčím, a to jako časově zařazené a modálně charakterizované z hlediska jejich reálnosti.“¹

Predikát je základním členem věty, určuje povahu větné struktury, valenčně na sebe váže další argumenty a je to nositel modotemporálních kategorií.

Predikáty rozdělujeme dle jejich stavby na syntetické a analytické.

2.1 Syntetický predikát

Syntetický predikát je tvořen slovesem v určitém čase, které nese plný lexikální význam.

Základním slovním druhem, který plní funkci predikátu je sloveso a takto vyjádřený predikát označujeme jako **slovesný**, což je základní typ predikátu.

Zvláštním případem jsou slovesa typu *být* a *mít*, která mohou mít funkci plnovýznamového, ale také sponového slovesa, jelikož dokážou plynule vyprázdnit svůj význam, jak o tom hovoří Grepl a Karlík.

Některá spojení se mohou lexikalizovat, např. u slovesa *mít* to jsou spojení typu *mít chuť*, *mít čas*, *mít talent*, *mít kouzlo*², která se již blíží sponovému slovesu.

2.2 Analytický predikát

Analytický predikát se skládá z více složek, lexikálních jednotek. Ze sémantického hlediska sem patří nejen význam slovesa, ale také *“význam nějakého dalšího větného členu jmenné povahy.”*³

Řadíme sem predikát slovesný složený, predikát slovesně-jmenný a predikát jmenný.

¹ Miroslav Grepl, Petr Karlík (1989), *Skladba spisovné češtiny*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 240.

² Příklady převzaté od: Miroslav Grepl, Petr Karlík (1989), *Skladba spisovné češtiny*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 244-5.

³ Daneš, F.-Grepl, M.-Hlavsa, Z., *Mluvnice češtiny (3)*. Skladba. Praha, Academia 1987, s.22.

2.2.1 Predikát slovesný složený

Predikát slovesný složený se skládá ze dvou sloves. Jedná se o spojení slovesa v určitém tvaru s plnovýznamovým slovesem v infinitivu, např:

- a) modální sloveso v infinitivu (muset, moci, smět, chtít atd.)
- b) fázové sloveso v infinitivu (přestat, zůstat, začít atd.)

2.2.2 Predikát slovesně-jmenný

Predikát slovesně-jmenný je také tvořen ze dvou složek jako predikát slovesný složený.

Predikát může být vyjádřen jmenným výrazem, např. adjektivem či substantivem. Dle Grepla a Karlíka je tento predikát verbalizován, a to „*přidáním formálního (významově prázdného) slovesa, nejčastěji slovesa být. Teprve takové verbalizované jmenné výrazy jsou východiskem pro funkci přísudku ve větě: příznaky (vlastnosti, stavy) jimi specifikované jsou přitom modálně a časově charakterizovány finitním tvarem formálního slovesa (verbalizátoru).*“⁴

Sloveso ve **slovesně-jmenném predikátu** se pojí se jmennou částí predikátu neboli **přísudkovým jménem**, které je nositelem lexikálního významu.

2.2.2.1 Predikát se sponovým slovesem

Základními sponovými slovesy jsou nejčastěji slovesa *být, bývat, stát, stávat se* (ve FJ se jedná o slovesa *être, paraître, sembler, devenir, rester, demeurer*).

Spona pouze spojuje podmět se jmennou částí predikátu a základním rysem je významová vyprázdňenou této jmenné části. Názory lingvistů se zde liší.

Dle Grepla a Karlíka je to nejčastěji sloveso *být*, které může mít dva základní významy, a to význam kvalifikace nebo stavu.

V případě kvalifikace sloveso přisuzuje nositeli nějakou vlastnost nebo hodnocení, např. *Náš Pepíček je velmi nadaný; Tvůj nápad je mi k smíchu.* Dále

⁴ Miroslav Grepl, Petr Karlík (1989), *Skladba spisovné češtiny*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 241.

zařazuje nositele do nějaké třídy nebo skupiny, např. *Petr je učitelem; On je lenoch; Kočka je savec.*⁵

2.2.2.2 Predikát s kategoriálním slovesem

Predikát se často skládá z kategoriálního slovesa a abstraktního substantiva, které má dějový či rezultativní význam. „*Komponent slovesný vyjadřuje – vedle kategorií aktualizačních – sémantické rysy zařazující daný predikát do jisté syntaktikosémantické třídy predikátů..., kdežto abstraktní substantivum si zachovává lexikálně sémantické rysy svého základového slovesa, ztrácí však jeho rysy kvalifikační...*“⁶

Mezi slovesa kategoriální zařazuje Daneš, Grepl a Hlavsa tyto:

provést, konat, dělat, činit, uskutečnit, realizovat, podnikat;

podávat (informace někomu), dodat (odvahu někomu); uvádět, přivádět (někoho do rozpaků), způsobit (zármutek někomu), vzbudit (v někom zájem), naplňovat (někoho radostí); zbavit (někoho starostí), připravit (někoho o radost); začít (s jednáním), dát (se do práce), pouštět se (do všeho), přistoupit (k hlasování), chopit se (vlády); dalo se (do deště), došlo (k nehodě); končit (s prací), překonat (strach), zřít se (veškeré činnosti);

přijít, upadnout, dostat se (do rozpaků), octnout se (v rozpacích), dostat (hlad), propuknout (v pláč), nabývat, pozbývat (odvahy), přijít (o život);

pěstovat (sporty), zabývat se (včelařením), věnovat se (bádání), dělat (muziku);

*být (v rozpacích), tonout (v pochybnostech), hořet (nenávisť).*⁷

Analytický predikát s kategoriálním slovesem často vyjadřuje fáze děje.

- a) *fáze počáteční: Nastalo rozdávání dárků.*
- b) *fáze koncová: Střílení přestalo.*
- c) *„střední fáze“, tj. trvání: Nepokoje trvají.*⁸

⁵ Miroslav Grepl, Petr Karlík (1989), *Skladba spisovné češtiny*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 245-6.

⁶ Daneš, F.-Grepl, M.-Hlavsa, Z., *Mluvnice češtiny (3)*. Skladba. Praha, Academia 1987, s.23.

⁷ Daneš, F.-Grepl, M.-Hlavsa, Z., *Mluvnice češtiny (3)*. Skladba. Praha, Academia 1987, s.24.

⁸ Daneš, F.-Grepl, M.-Hlavsa, Z., *Mluvnice češtiny (3)*. Skladba. Praha, Academia 1987, s.24.

Čermák (1974:290) rozděluje 3 základní fáze, do kterých substantivum vstupuje společně se slovesem, sloveso o druhu fáze rozhoduje:

- 1) Inchoativní fáze: vyjadřuje začátek, změnu, uvádí do situace, stavu; platí pro ni nejvyšší ustálenost a typická slovesa, např. *zahájit, zavést, učinit* apod.
- 2) Durativní fáze: vyjadřuje trvání, průběh; typická jsou slovesa *být, mít* a *nechat*.
- 3) Terminativní fáze: vyjadřuje konec, změnu rušící situaci apod.; je nejméně vyhraněná, frekvence sloves je menší a nalezneme zde nejvíce různých sloves.

V dalších kapitolách budeme věnovat pozornost jeho jmenné části a ne samotnému kategoriálnímu slovesu, které není stěžejním tématem této diplomové práce.

2.2.3 Jmenná část predikátu slovesně-jmenného

Jmennou část predikátu mohou zastupovat tyto výrazy: podstatná jména, přídavná jména, příslovce, infinitiv nebo vedlejší věta. Nejrozšířenější jsou první dva příklady, jsou nositeli lexikálního významu.

Jmenná část predikátu je popsána podrobněji v kapitole 2. Dějová jména.

2.2.3.1 Jmenná část predikátu se sponovým slovesem

Pokud použiji příklad z francouzské gramatiky, Hendrych⁹ zde sumarizuje, jaké slovní druhy mohou být zastoupeny ve jmenné části predikátu se sponovým slovesem, tj.

- a) podstatné jméno – *Pierre est médecin. Son fils est dentiste.*
- b) přídavné j. – *Pierre est gentil. Cette douleur est insupportable.*
- c) zájmeno – *C'est quelqu'un.*
- d) číslovka – *Ils sont quatre. Nous sommes trois.*
- e) příslovce – *Il sont beaucoup. C'est bien.*
- f) infinitiv – *Fumer c'est mourir. Vivre, c'est espérer.*
- g) věta – *Elle était comme on l'avait imaginé.*¹⁰

⁹ Hendrych, J.-Radina, O-Tláskal, J., Francouzská mluvnice. Plzeň, Nakladatelství Fraus 2001, s. 568.

¹⁰ Hendrych, J.-Radina, O-Tláskal, J., Francouzská mluvnice. Plzeň, Nakladatelství Fraus 2001, s. 568.

Na závěr této kapitoly bych upřesnila, že pro potřeby diplomové práce je upřednostněno pojetí Grepla, Karlíka a Daneše. Důležitý je zejména slovesně-jmenný predikát z hlediska analýzy dějových jmen, jelikož jsou jména často jeho součástí. Důležitá je také sémantická stránka predikátu.

3 Dějová jména

Na začátku této kapitoly bych uvedla různá pojetí dějových jmen z dané bibliografie a seznámila se tedy s různými metodami a posuzováním těchto jmen.

Dále dějová jména zařadím a rozdělím dle jejich vzniku a popíši postup od slovesa k dějovému jménu dle Raffaella Simoneho.

Na závěr v kapitole o vlastnostech dějových jmen se zaměřím na jejich morfologickou a sémantickou stránku. Sémantická stránka dějových jmen je pro mne zásadní, a proto je tato kapitola obsáhlejší. Větší pozornost věnuji francouzské derivační morfologii.

3.1 Rozlišná pojetí dějových jmen

Dějovými jmény se zabýval v českém jazyce Milan Jelínek, který je tak nazývá, a přímo o nich byl vytištěn v knize *Odvozování podstatných jmen* článek *Jména dějová* (1967), kde své teorie aplikuje na český jazyk.

Dějová jména dle Jelínka (1967: 562) vznikají slovnědruhovou změnou z verba na substantivum, kde je děj substancí. U slovesa je děj procesem, který je spojený s nositelem děje. „*Abstrakčním postupem se tento pojem zbaví sepětí s pojmem označujícím nositele daného děje a přehodnotí se v pojem substanční, představující daný děj jako vymezený nezávislý jev, jako předmět.*“¹¹ Dějové jméno má stejný pojmový obsah jako sloveso, jelikož zahrnuje základní znaky toho děje, nejedná se jen o pojem pro děj, např. *lovit – lov*. K takové přeměně dochází v českém jazyce různými prostředky a vedle dějového jména musíme brát v potaz i význam rezultativní, který se u nich objevuje (viz kapitola Výsledek děje, rezultativnost).

Od procesuálního pojetí se tedy dějové jméno významově odděluje. Sloveso se považuje za **slovo základové (motivující)** a dějové substantivum za **odvozeninu (slovo motivované)**. Základovým slovem můžeme ověřovat dějový význam substantiva a odhalit jeho slovotvornou strukturu. Tuto strukturu však ztěžují další aspekty: „*tentýž formant se často uplatňuje ve dvou nebo ve více slovotvorných kategoriích a původní*

¹¹ JELÍNEK Milan (1967), *Jména dějová*. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 562.

dějový význam se v četných případech přehodnocuje ve významy nedějové. Máme zde tedy co činit s homonymitou nebo s polysémií formantů.¹²

Jan Radimský věnuje ve své knize Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem (2010) kapitolu predikativním jménům, u kterých uznává jejich možnost fungování jako predikátu. „K predikativním substantivům se zařazují především jména deverbální (tzv. „nominalizace“), dále neadjektivní a okrajově též jména jiná; např. Eva Macháčková (1979:55)¹³ sem s odkazem na Kořenského řadí také „stavy a nálady přírody“ (povodeň, chladné počasí), fyzikální jevy (ticho, tma, teplo) či obecně významy mající průběh (podzim, vhodný okamžik).“¹⁴

Lexikogramatická škola užívá pojem predikativní jména, František Čermák abstraktní substantiva, anebo je užíván termín dějová jména (v angl. event nouns, event nominals).

Dle Anscombra (1986:10) jsou důležité dva pojmy **vlastnost a proces**; vlastnost je charakteristikou a je někomu přisuzována, zatímco proces charakterizuje něco probíhajícího a není přisuzován.

U procesu rozlišuje **stavy a děje**; stavy se nevyznačují žádnými změnami a zahrnuje sem slovesa typu *aimer, vouloir*. Děj změnám podléhá a patří do ní *aktivity/activités (courir, rire), dokončení/achèvement (promettre, trouver)* a *vykonání/naplnění/accomplissements (peindre un tableau)*. Originální anglické termíny od Zeno Vendlera jsou *states - activities – accomplishments – achievements*.

Proces se může změnit na vlastnost, např. sufixem *-able (respecter – respectable)* a vytvoří se z nich procesová a dějová jména (*nom de procès a nom d'action*).

Nom d'action je jméno dějové označující nějakou realizaci, probíhající činnost nebo její výsledek a stejné jméno může mít v různých použitích různý význam, viz příklad *cuvée – cuvage* vyjadřující výsledek – děj.

¹² JELÍNEK Milan (1967), Jména dějová. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 566-567.

¹³ Jan Radimský použil citaci z knihy Macháčková, Eva (1979), *Analytická spojení typu sloveso + abstraktní substantivum (analytické vyjadřování predikátů)*, Praha, Ústav pro jazyk český ČSAV, Kandidátská práce.

¹⁴ RADIMSKÝ, Jan (2010), *Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem*. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 57.

Dále můžeme do dějových jmen zařadit deadjektivní a přejatá dějová jména. V kapitole týkající se sémantické stránky dějových jmen jsou dále popsány rezultativní a konkrétní substantiva, viz kapitola 3.4.2 Sémantická stránka.

Nejdůležitější charakteristikou dějového jména, kterou mají rozlišná lingvistická pojetí společnou, je jeho odvození od slovesa jako základového slova, jméno je slovesem ovlivněno, zejména jeho sémantická stránka. Důležitý je také proces “nominalizace”¹⁵. V této diplomové práci zohledňuji pojetí dějového jména od pana Radimského.

3.2 Deadjektivní jména

Další způsob vzniku dějových jmen je také zpodstatnění adjektiv, Radimský je označuje jako jména deadjektivní. Jsou to *názvy vlastností* a predikativní jména, která mohou vstupovat do verbo-nominálního predikátu, což ukazuje následující redukční test:

Tento článek se vyznačuje kritičností.

Kritičnost, již se tento článek vyznačuje.

*Kritičnost tohoto článku*¹⁶

Může se jednat o adjektiva neverbální, ale i adjektiva vlastní (*dělat/sekat dobrotu, dosahovat výšky, mít výšku*) a adjektiva relační (*dopustit se vandalství, mít členství*). Důležitá je jejich sémantická charakteristika, jelikož označují vlastnost a také jejich aspektová charakteristika, jelikož vyjadřují stav.¹⁷

3.3 Přejít od slovesa k dějovému jménu a jejich vztah

Raffaele Simone (2003) popisuje přechod slovesa na podstatné jméno, k čemuž využívá příklad z arabštiny. Tento příklad je zajímavý pohled na dějová jména a slovesa.

¹⁵ Nominalizace je proces přeměny různých slovních druhů (přídavné jméno, sloveso) nebo vedlejších vět na podstatná jména.

¹⁶ Příklad převzat od RADIMSKÝ, Jan (2010), Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 71.

¹⁷ RADIMSKÝ, Jan (2010), Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 71

Ze slovesného kořene vznikají dva typy jmen: *maşdar* a *'ismu al-marrati*.

Maşdar nemá žádné umístění v čase a lze ho přirovnat v románských jazycích ke zpodstatnělému (nominálnímu) infinitivu, označuje ho jako *nom de procès indéfini* tzn. jméno obecně dějové, neohrazené dějové jméno.

'Ismu al-marrati je přirovnán k *nom d'une fois* tzn. jméno jednorázového děje, které je vykonáno jednou a je to událost uzavřená v čase. *Nom d'une fois* nemá verbální vlastnosti a je čistě nominální, tvoří celý proces, např. *la gorgée* vycházející od *boire*, nebo vazba *un coup de N* ve francouzštině.

V románských jazycích přidává další člen tohoto procesu, což je *nom de procès défini* tzn. ohraničené dějové jméno, které má své umístění v čase, je limitován. Arabština odvozuje tyto tvary pravidelně a uchovává přitom morfologický kořen, ale v románských jazycích je přidán právě tento třetí člen.

Simone rozlišuje dva parametry nejen u sloves, ale i u jmen, a to **teličnost** a **procesuálnost**. Jméno vyjadřující proces musí trvat, aby se uskutečnil, tzn. vyjadřuje čas a je tedy procesuální. Dále může mít proces nějakou hranici nebo konec a to je vyjádřeno jeho teličností.

Dále Simone sleduje u jmen přechod od predikace k designaci.

Všechny tyto vlastnosti znázorňuje následující tabulka, která je převzatá i s překlady od Jana Radimského (2010: 63):

Predikace		Designace	
A	B	C	D
[- teličnost]	[+ teličnost]	[+ teličnost]	[- teličnost]
[+ procesuálnost]	[+ procesuálnost]	[- procesuálnost]	[- procesuálnost]
Obecně dějové jméno	Ohraničené dějové jméno	Jednorázové dějové jméno	Nedějové jméno
(Nom de procès indéfini)	(Nom de procès défini)	(Nom d'une fois)	(Nom pur)
fouettage	fouettée	coup de fouet	fouet
bičování	zbičování výprask	rána bičem	bič

Simone se snaží o porovnání s ostatními jazyky a najít u nich podobné vlastnosti.

Dle Radimského (2010:62) se odvozená česká substantiva pohybují na ose *proces – designace* a sleduje počitatelnost a dokonavost u jmen. Z jednoho českého slovesa se dají vytvořit dvě verbální substantiva – dokonavé a nedokonavé, jedno dějové jméno prosté a konkrétní odvozenina, viz následující tabulka:¹⁸

Proces		Designace	
A	B	C	D
	substantivum	dějové jméno	nomen rei
verbální		prosté	
nedokonavé	dokonavé	(dokonavé)	---
nepočítatelné	nepočítatelné	(počítatelné)	(počítatelné)
<i>omlouvání</i>	<i>omluvení</i>	<i>omluva</i>	<i>omluvenka</i>

U jmen dále můžeme sledovat různé **stupně nominality**, Simone (2003:909) rozlišuje kategorie jmen, která doplňují jména popisná (fr. *noms désignatifs*), jako např. *odjezd, komunikace*:

- Jména přibližující: *sorte, type, projet, idée* (v čj *druh, typ, projekt, myšlenka*)
- Jména rámcová: udávají zejména kvantitu, např. *plein, nombre, quantité* (v čj *hodně, číslo, kvantita*)
- Jména rozdělovací: rozdělují jména do sémantických oblastí, ve kterých se kolokují slova, která je následují, např. *bouteille* (v čj *lahve*) ve spojení *bouteille de vin*, kde jméno *vin* popisuje tekutinu.

3.4 Vlastnosti dějových jmen

Jan Radimský shrnul vlastnosti predikativních jmen následně:

- Morfologické vlastnosti – *četná predikativní jména jsou odvozena od sloves, příp. od adjektiv (nominalizace).*

¹⁸ RADIMSKÝ, Jan (2010), Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 62.

- b) Syntaktické vlastnosti – predikativní jména mají schopnost na sebe vázat valenční doplnění, která jsou syntaktickou realizací jejich argumentů (intenčního pole).
- c) Sémantické vlastnosti – predikativní jména vyjadřují události (děje, stavy). Specifickým případem mohou být jména označující konkrétní entity, ve kterých sloveso s kategoriální funkcí může aktualizovat dějovou složku významu (např. podepsat smlouvu, předložit omluvenku atp.).¹⁹

Morfologické a sémantické vlastnosti dějových jmen jsou podrobněji rozvedeny v následujících kapitolách, největší pozornost je věnována vlastnostem sémantickým a francouzské derivační morfologii.

3.4.1 Morfologická stránka

Morfologické zařazení a základní znaky byly již uvedeny v kapitole 1. Predikát a zmiňují se v nich i v kapitole 2. Dějová jména (deadjektivní jména).

Dějová jména mají stejné **znaky** jako podstatná jména, tzn. lze u nich určit rod, číslo, pád, mohou být doplněny přívlastkem shodným i neshodným apod. Rod nemá vliv na vlastnosti jména a pád je dán valencí kategoriálního slovesa.

Číslo jména souvisí s počítatelností a lexikálním aspektem (aktionsart), jak uvádí Radimský (2010:82). Dále také uvádí pojetí Davida Nicolase, který se zabývá počítatelností a pro nepočítatelná, konkrétní jména určuje dvě vlastnosti: kumulativní a distributivní, což není třeba v naší analýze dějových jmen dále rozvádět.

Langacker (1987:76) hovoří o konceptualizaci, která souvisí zejména s časem, ve kterém se nachází. Dle něho nefinitní tvary provádějí tzv. *globální snímání* (*summary scanning*) místo tzv. *sekvenčního snímání* (*sequential scanning*) děje u slovesa, děje chápaného v čase např. *broken leg* a *this leg is broken*. Příklad *this leg is broken* je aktualizován v čase a sloveso mu tím přisuzuje již sekvenční snímání, což není u příkladu *broken leg*, ale zároveň se nenarušuje povaha děje.

¹⁹ RADIMSKÝ, Jan (2010), Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 58.

Globálnímu snímání musí být dána nějaká hranice (*bounding*) u počítatelných predikativních jmen, ohraničenost časová je pro dějová jména základní dle Langackera, jinak by byla změna čísla nemyslitelná.

Konečný stav základního procesu je dle něj znázorněn rezultativním přičestím (stative *participle*).

Z hlediska morfologie u dějových jmen sledujeme uchování vidu slovesa a také je u nich možné zachování zvrtného zájmena *se* např. *vzdělávání se* vs. *vzdělávání studentů*.²⁰

3.4.1.1 Francouzská derivační morfologie

Dějová jména jsou tvořena ve francouzském jazyce často derivací, odvozováním.

Sufixace je jedním ze základních způsobů francouzské morfologické derivace, odvozování pomocí přidávání přípon. Sufixace mění odvozené slovo vůči slovu základovému a dochází ke změně slovního druhu, sufixy jsou nositeli významu. Nové slovo je vytvořeno přidáním afixu k bázi/kořeni slova.

V kapitole 5 *La suffixation: noms et adjectifs* Hélène Huot²¹ rozděluje přípony na “*populaire*“, mezi které patří *-ier, -el, -ain/ein, -age, -ment, -eur/-euse, -esse, -is, -rie, -ier/ière, -eux/euse* a na přípony “*savante*“, tedy na ty, které jsou používány v odborném jazyce, jsou to přípony: *-ion, -eur/rice, -if/-ive, -ent(e), -ence, -aire*.

Některé přípony zařazuje do obou těchto skupin, jsou to *-ure, -oir/oire*.

Huot se zabývá interpretací sufixů a takto je rozděluje dle významu, který předávají jménu:

-age, -ment, -ion pro dějová jména

-eur/-euse, -eur/(r)-ice, -eur/-or + esse pro činitelská jména

²⁰ JELÍNEK. Milan (1967), Jména dějová. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 574.

²¹ HUOT, Hélène (2001), *La morphologie: Forme et sens des mots du français*. Paris: Armand Colin, s. 51-72.

-oir/-oire pro jména s významem nástroje

-is, -ise, -rie, -ure pro jména, která implikují výsledek děje nebo stav

-age, -aie pro jména označující kolektiva

-esse, -té, -isme pro abstrakta

-eir/-ière, -aim/ien, -el/-al, -if, -aire, -ique, -iste pro adjektiva nebo jména implikující vlastnost odvozenou z kořene slova²²

Pro dějová jména určuje Hélène Huot (2001:62) sufixy *-age*, *-ment*, *-ion*, která jsou přidána ke kořeni slova a vyjadřují děj. Jména se sufixem *-ion* vyjadřují děj plánovaný, který je dokončený, se sufixem *-age* vyjadřují v podstatě uskutečnění děje, který je vyjádřen slovesným kořenem a se sufixem *-ment* vyjadřují výsledek děje.

Analyzuje i další sufixy, ale její teorie se překrývají a nejsou dostatečně vysvětleny.

Sledování sufixace je u dějových jmen zajímavé zejména v rámci právních textů a jejich významu.

Nelly Flaux a Dejan Stosic ve svém článku²³ analyzují jména se sufixy *-tion*, *-ment*, *-age* a *-ade*, a to v TLFi²⁴. Následující tabulka znázorňuje počet jmen se zmíněnými sufixy v TLFi a počet jmen, který vybrali autoři jako vzorek svého výzkumu.

Suffixe	Nombre de noms relevés	Echantillon analysé (méthode aléatoire)
<i>-tion</i>	3384	100
<i>-age</i>	2050	100
<i>-ment</i>	1786	100
<i>-ade</i>	637	100

²² HUOT, Hélène (2001), La morphologie: Forme et sens des mots du français. Paris:Armand Colin, s. 62.

²³ Flaux Nelly, Stosic Dejan (2011), Les noms d'idéalités et la nominalisation. Manuscrit présenté au 8ème Colloque de linguistique française et roumaine organisé à l'Université d'Artois, Arras en mai 2011, 22 pages.

²⁴ Le Trésor de la Langue Française Informatisé

Total 7857

Dále uvádějí tabulku s významem a interpretací těchto vybraných jmen:

Suffixe	Echantillon	„action“	„résultat“
<i>-ade</i>	100	55	23
<i>-age</i>	100	87	30
<i>-ment</i>	100	83	49
<i>-tion</i>	100	90	52
Total	400	315 = 79%	154 = 39%

Z tabulky je patrné, že vzorek jmen, který autoři podrobily analýze tvoří ze 79% dějová jména, která mohou mít jiný význam, tj. výsledek děje. Největší počet dějových jmen je tvořen sufixy *-tion* a také *-ment* a *-age*, rezultativní význam z toho mají jména se sufixy *-tion* a *-ment*.

V praktické části bych tento postup analýzy pomocí sufixů také využila a vyberu z korpusu CORTE jména se sufixy *-tion* a *-ment*.

3.4.2 Sémantická stránka

Substantiva mohou svůj dějový význam ztratit a jejich původní dějový význam u nich můžeme jen předpokládat. V některých případech mohou mít významy dva, zde může dojít k polysémii. Mnohoznačná slova se konkretizují v daném kontextu, který je v určování dějovosti velice důležitý. Jelínek (1967) rozlišuje různé stupně konkrétnosti a dějová jména zařazuje do sémantických oblastí, ve kterých se vyskytují a kde mohou pojmenovávat také výsledek, původce děje nebo mohou mít význam prostředkový. I když se tyto skupiny týkají českého jazyka, uvádím je z hlediska možnosti sémantického rozlišení.

Běžná je tedy dvojznačnost a je třeba rozlišit dějovost a nedějovost jmen. Dost často se objevuje víceznačnost a různý směr konkretizace. Následuje rozdělení dle Jelínka (1967).

Nejbliže **dějovému významu** jsou dle něj názvy školních předmětů jako *čtení*, *psaní* a také názvy církevních obřadů a jejich částí jako *přijímání*. U názvů slavností a

zvyků je dějový význam ztracen v případech, kdy byla přerušena spojitost se základovým slovesem. Taková spojitost se ztrácí nebo oslabuje v případech **právních termínů** jako *stání, jednání*.

Často se význam mění z dějového na význam **výsledku činnosti** např. *psaní*, což může označovat výsledek psaní, napsaný text i dopis.

Konkrétní výsledkový význam nalezneme u děje, kterým si člověk opatřuje materiální potřeby např. *oblečení, pečení* nebo u názvů pro zařízení lidského obydlí a jeho okolí např. *klenutí, obložení, dláždění*. Konkrétní výsledek činnosti má své **prostorové umístění, místo** např. *bodnutí* znamená děj a i místo tímto dějem zasažené, jde o ukončené působení děje.

Substantiva označují také **místa v terénu nebo na nějakém předmětu**, kdy jejich poloha nebo tvar je výsledkem děje ze základového slovesa, př. *naklonění*. Řadí sem i substantiva od sloves nedokonavých např. *klopení, stoupání*, kde je vyjádřen děj ze základového slovesa. Dále označuje **pojmenování místa** např. *opevnění, shromáždění*. Jinak je to u jména *ležení* jako místa vojenského táboření, tj. ztrácí přímé spojení s původním významem dějovým.

Konkrétním významem může být také **prostředek k činnosti** označený základovým slovesem, kdy verbální substantiva vznikají od nedokonavých sloves, např. slovo *pití* označuje děj i nápoj, podobně pak *jedení, kouření, krmení*. Významy se prolínají u např. *pletení, šití*, které označují i potřeby k této činnosti, stejně tak *čtení, psaní, hraní* označující i noty. Poté sem zařadíme zejména **názvy strojů a zařízení** např. *chlazení, zapalování, vázání*.

Dalším významem je **původce činnosti** jako *vedení* (lidé, kteří něco vedou), *řízení, obsazení* atd.

V další podkapitole se budu věnovat konkrétnímu a dějovému významu, který je stěžejní pro praktickou část.

3.4.2.1 Konkrétní a dějový význam

U dějových jmen se aktualizuje jejich konkrétní a predikativní význam v různých stupních, kterými se zabývá např. Gaston Gross, Maurice Gross a Jan Radimský. Převážně jsou v této kapitole užívány příklady a pojetí Jana Radimského.

3.4.2.1.1 Oddělená aktualizace významů

Nejtypičtějším příkladem této aktualizace je jméno *branka*, u kterého se jeho význam aktualizuje odděleně, viz příklady:

Honza dal branku. (Jean a marqué un but.)

vs.

Honza rozbil branku. (Jean a cassé une petite porte.)

Dějový a konkrétní význam se vyskytuje odděleně.

K oddělení dochází u jmen, která mají **dostatečně lexikalizované** významy. Radimský (2010) to uvádí u příkladu jména *cheval*, jeho konkrétní i dějový význam je uveden ve slovníku, u dějového je udáno kategoriální sloveso a jiné konstrukce, kde se může dějový význam použít, např. *faire du cheval*. V češtině je výstižným příkladem *mít vládu*, kde se užívají stejná slovesa u obou významů, např. *mít vládu nad někým* a *mít novou vládu*.

Jména, u kterých je dějový význam **lexikalizován jen slabě** nejsou ve slovníku, jen v konstrukcích s kategoriálním slovesem, viz příklady od Radimského (2010) *faire du vélo chaque semaine* a *prendre un café rapide*, kde se jedná o činnost *cyklistika* a *pítí kávy* (*action de boire un café*).

Velice důležité je rozlišovat **posesivní genitiv** u těchto významů, zejména v kontextu. U příkladu *branka* se kontext rozliší ve francouzštině použitím jiného slova a v češtině je třeba rozlišit význam v kontextu, ale stále jsou významy dva. Zato u příkladu *la douche de Jeanne nue* to znamená *sprchování nahé Jany* a ne *sprcha, kterou nahá Jana vlastní*.

V některých případech určíme jednoznačně posesiv, např. *le cheval de Luc* (Lukášův kůň).

Konstrukce typu *faire du cheval, faire du ski, faire du vélo* ve francouzštině komplikuje dělivý člen a nelze vytvořit redukční test.

Pokud má slovo dva tyto významy, které se konkretizují, nelze hovořit o konkrétním jméně predikativním, jelikož se jejich význam kontextualizuje a mění. V dějovém významu se tedy chovají stejně jako jiná predikativní jména, ale v případech transformačních testů se jejich funkce komplikuje.

3.4.2.1.2 Souběžná aktualizace významů

Významy se v tomto případě aktualizují zároveň tzn., že v jednom případě může být jméno predikativní i konkrétní.

Maurice Gross takové vlastnosti odhalil u jména *contrat*. V případě *signer un contrat* se sloveso chová jako kategoriální i predikativní a *contrat* může být predikátem i argumentem zároveň.

Smlouva má dva významy, a to písemný dokument a shodný projev vůle dvou stran, které se mohou aktualizovat zároveň.²⁵

V případě *dát příspěvek* je test koreference negativní, jelikož můžeme přidat jiný subjektivý genitiv, např. *státu*, což mění význam slovesa a blokuje jeho kategoriální funkci.

S použitím francouzského příkladu *donner une subvention*, tzn. dát někomu určitou sumu peněz nazvanou dotace, lze aplikovat redukční test, což dokazuje, že sloveso *donner* je v tomto případě kategoriální a také *verbum efficiendi*, jelikož doprovází jméno a aktualizuje jeho dějový význam.

Krajský úřad dal Lucii dotaci na koupi knih.

Le Conseil régional a donné à Lucie une subvention pour l'achat de livres.

²⁵ RADIMSKÝ, Jan (2010), Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 91-92.

dotace, kterou dal krajský úřad Lucii na koupi knih

la subvention qu'a donné le Conseil régional à Lucie pour l'achat de livres

dotace krajského úřadu Lucii na koupi knih

*la subvention du Conseil régional à Lucii pour l'achat de livres*²⁶

Existuje více jmen, které tvoří podobné konstrukce s *verby efficiendi*, jména jsou konkrétní a zároveň mají i rezultativní význam, což se projeví právě ve spojení s těmito *verby efficiendi* a to je jejich základní charakteristikou.

Konstrukce lze nahradit syntetickými slovesy, jejich příklady jsou v následující tabulce, kterou užívá Jan Radimský (2011:95):

VNP	Syntetické sloveso	VNP	Syntetické sloveso
signer un contrat	contracter	podepsat smlouvu	domluvit se (uzavřít smlouvu)
faire/dresser/établir une facture	facturer	vystavit fakturu	(vy)fakturovat
adresser une lettre d'excuse à q.	s'excuser (auprès de q.)	zaslat omluvenku	omluvit se
présenter une lettre d'excuse à q.	s'excuser (auprès de q.)	předložit omluvenku	omluvit se
présenter une demande écrite	demander	předložit písemnou žádost	požádat
faire une photo	photographier	udělat/pořídit fotografii	(vy)fotografovat
avoir une blessure	être blessé	mít zranění	být zraněn (zranit se)
faire une marque	marquer	udělat značku	označit
porter une marque	être marqué	mít (nést) značku	být označen

²⁶ RADIMSKÝ, Jan (2011), Noms prédicatifs, noms de résultat et nom concrets dans les constructions à verbes support. *Linguisticae Investigationes*, vol. 34, no 2. , John Benjamins, s. 216-217.

Konkrétní jména mohou tvořit konstrukce s *verby efficiendi* a mohou se stát predikativními dvěma procesy:

1. Konkrétní jméno získá predikativní vlastnost lexikalizací, není to dáno syntaxí a můžeme předpokládat dvojí charakter (*cheval* – zvíře a jezdeckví), v konstrukcích s *verbe support* není konkrétní význam důležitý, ale je důležitá aktualizace predikativního nebo konkrétního významu, tj. oddělená aktualizace.
2. Konkrétní jméno je predikativní a zároveň rezultativní a je schopné referovat k nějaké hmotné, konkrétní věci, a proto obsahuje dva významy současně a mohou probíhat zároveň, tj. souběžná aktualizace.

Pro každé jméno je specificky vytvořené *verbum efficiendi*. Rozlišujeme tři sémantické modely, které se u jmen objevují, tj. **vytváření, předání, vlastnění** a ve francouzštině to může být i model **braní**.

V prvním případě dochází k ději, když je daný předmět vytvořen, tzn., když je vytvořena *faktura*, dochází k fakturování.

V dalším případě dochází k ději předáním, což platí u jmen typu *omluvenka* nebo *žádost*.

U slovesa *mít* se projevuje model vlastnění a v případě *mít zranění* znamená *být zraněn* a ne *zranit*, jedná se o konverzní konstrukce, kde V (být majetkem výsledku) N (výsledek).²⁷

Dle Radimského (2010:100) bychom ve francouzštině našli i model braní, např. *prendre un repas, une photographie*.

Radimský (2010:96) identifikuje u konkrétních substantiv několik homogenních podskupin:

- a) *psané dokumenty, zejm. právní povahy (rozsudek, sdělení, povolení, ve fj. jugement, communiqué, autorisation)*
- b) *ikonická jména (fotografie, portrét, obraz, ve fj. photo, dessin)*
- c) *relační jména (přítel, otec, syn, jméno, hranice, ve fj. ami, père, fils, nom, limite), která ve spojení se slovesem mít úspěšně podstupují redukční test i test*

²⁷ RADIMSKÝ, Jan (2010), Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 95-96.

koreference subjektů – př. *Pierre a un ami. – l'ami que Pierre a – l'ami de Pierre + cor. *Pierre a un/l'ami de Marie.*

d) jména, která jsou vnitřním předmětem daného slovesa. (*dát dar, donner un don*), nemusí mít ale konkrétní význam – *žít šťastný život.*

Příklady těchto jmen naleznete v následující tabulce vycházející od Radimského (2011:223)(2010:97):

V _{kat.}	N _{pred.}		Podtyp N _{pred.}	Syntetické sloveso ČJ/FJ
dát	dárek	cadeau	vnitřní předmět	darovat/-
(donner)	úplatek	pot-de-vin	?	podplatit/-
	příspěvek	contribution	?	příspět/contribuer
	zpráva	rapport	dokument	zpravit/-
	inzerát	annonce	dokument	inzerovat/annoncer
udělat	film	film	?	filmovat/filmer
(faire)	fotka	photo	ikonické jméno	fotografovat/photographier
	snímek	photo	ikonické jméno	sejmout/photographier
	obrázek	dessin	ikonické jméno	zobrazit/dessiner
	portrét	portrait	ikonické jméno	portrétovat/-
	posudek	évaluation	dokument	posoudit/évaluer
	tečka	point	?	(tečkovat)/pointiller
	čárka	virgule	?	-
	dírk	trou	?	děrovat, proděravět/-
	plán	plan	dokument	plánovat/planifier
	výstava	exposition	?	vystavit/exposer
	zisk	profit	relační jméno	- (získat)/profiter
mít	povolenka	permis	dokument	povolit (pas.)/permettre
(avoir)	sídlo	siège	relační jméno	sídlit/sièger
	bydlení	habitat	relační jméno	bydlet/habiter

Relační jména jako *ředitel, matka* nebo *přítel* mohou existovat v případě, že jsou definovány vztahy, např. *Markéta má přítele. Karel je přítelem Markéty.* Vždy musí mít nějaký vztah k někomu, k jednomu argumentu, což je konstruuje. Jméno *ředitel* může

významově existovat pouze jako *ředitel něčeho*. Jsou definovány na základě způsobu, jakým je jejich význam konstruován.²⁸

3.4.2.1.3 Pochybné příklady souběžné aktualizace významů

U souběžné aktualizace významů jsou problematické případy typu *dopis* a *rozsudek*, u nichž provádí Radimský (2010:98-99) rozbor.

Jméno *dopis* na sebe váže dva argumenty, syntetické sloveso je *dopisovat si*. Přiřadíme k němu model předávání tj. *poslat dopis* nebo konverzní *dostat dopis*, a model vytvoření tj. *napsat, psát dopis*.

U modelu předávání se jedná o kategoriální funkci slovesa, tato funkce je centrální, ale také ji mít nemusí.

U modelu vytvoření se jedná spíše o predikativní funkci slovesa.

U jména *rozsudek* se objevuje kategoriální funkce sloves typu *vynést, podepsat, přečíst* apod. a konverzní sloveso *vyslechnout*. Mezi modely vytváření a předávání nenajdeme takové kolísání jako u jména *dopis*.

Podepsat rozsudek bychom mohli přirovnat ke spojení *podepsat smlouvu*, kde je konkrétní i predikativní význam současně. Užívá se také *podepsat rozsudek smrti* jako metafora. U spojení *vyslechnout rozsudek* najdeme oba významy, ale více predikativní funkce.

Tyto analýzy svědčí o praktickém užití, závislosti na kontextu, významu, mimojazykové realitě a na diachronii.

3.4.2.1.4 Souběžná aktualizace významů konkrétních jmen v právních dokumentech

Největší množství konkrétních jmen se vyskytuje ve skupině psaných dokumentů, zejm. právních, viz následující tabulka, kterou uvádí Radimský (2010:97).

²⁸ RADIMSKÝ, Jan (2010), Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 104.

Typ V _{kat.}	V _{kat.}	N _{pred.}
	dát	výpověď
dát	předložit	doklad, důkaz, nabídka, návrh, omluvenka, žádost, zpráva
	vydat	doporučení, nařízení, opatření, osvědčení, potvrzení, povolení, povolenka, prohlášení, rozhodnutí, rozsudek, usnesení
vytvořit	podepsat (=tím "vytvořit")	dohoda, kontrakt, přihláška, prohlášení, rozsudek, smlouva, úmluva, výzva, závazek
	vystavit	doklad, faktura, potvrzení, stvrzenka, účet

Právní dokumenty můžeme rozlišit dle toho, zda je daný dokument vydán, vystaven nebo jestli je pouze předložen (představen) ke schválení nebo jestli už je podepsán, schválen a existuje právně, viz následující tabulka ²⁹.

V _{kat.}	N _{pred.}	francouzsky
vydat	rozsudek	jugement
(émettre)	prohlášení	communiqué
	povolení	autorisation
	nařízení	règlement
	potvrzení	attestation
	opatření	mesure
	osvědčení	attestation
	doporučení	recommandation
	usnesení	sentence
	rozhodnutí	décision
	povolenka	permis, autorisation
vystavit	potvrzení	attestation
(émettre)	doklad	pièce de preuve
	účet	facture
	faktura	facture

²⁹ RADIMSKÝ, Jan (2011), Noms prädicatifs, noms de résultat et nom concrets dans les constructions à verbes support. *Linguisticae Investigationes*, vol. 34, no 2. , John Benjamins, s. 223-224.

	stvrzenka	facture
podepsat (signer)	smlouva	contrat (accord, convention, traité)
	dohoda	
	kontrakt	
	úmluva	
	prohlášení	communiqué
	závazek	engagement
	rozsudek	jugement
	přihláška	bulletin d'inscription
	výzva	appel
predložit (présenter)	návrh	proposition
	doklad	pièce de preuve
	zpráva	rapport
	důkaz	preuve
	nabídka	offre
	žádost	demande
	omluvenka	lettre d'excuse

3.4.2.2 Výsledek děje, rezultativnost

3.4.2.2.1 Jména výsledků děje

Miroslav Roudný (1967:266-267) se zajímá o dějová jména v českém jazyce z hlediska výsledku, hovoří o **jménech výsledků děje**, které dle něj „označují to, co vzniká dějem základového slovesa“.³⁰ Rozlišuje akce na externí, které jsou závislé na subjektu a označují výsledek činnosti a na interní akce, které jsou spontánní, značí děj nezávislý na vůli subjektu a hovoří o výsledku děje. Výsledek děje je pro něj souhrnnější, a proto užívá tohoto pojmenování.

U interních akcí se jedná většinou o vedlejší děje, např. *odlomek*, *úkapek* a v syntaxi se jedná o podmět. Externí akce mohou být druhem *patients*, ale zejména předmětem aktivní věty.

³⁰ ROUDNÝ Miroslav (1967), Jména výsledků děje. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 266.

Jména výsledků děje se odvozují **od slovesných základů**. Některá takový základ nemají, např. *posudek* a jsou odvozená pomocí přípon a předpon, např. *soudit*. Obecně se ale jedná o označení výsledku příslušného děje, např. *odřezek* – výsledek odříznutí atd.

Výsledek je pro něj výchozí vlastností těchto jmen, ale dále připouští významové kombinace s prostředkem činnosti, místem činnosti anebo s činností samou. Tyto významy se mohou vztahovat dvojím způsobem:

- 1) *Oba významy vyplývají z dvojího přístupu k téže věci, např. útržek (na vstupence) lze chápat jak ve smyslu prostředek činnosti (co se má utrhnout), tak výsledku činnosti (co bylo utrženo, vzniklo utržením).*
- 2) *Oba různé významy se vztahují na různé věci, např. přípravek znamená jednak výrobní pomůcku, jednak výrobek.³¹*

Převážně jména výsledků děje označují konkrétní předměty, ale nalezneme u nich i abstrakta.

Dle Roudného (1967:267) se jména výsledků děje dle jeho pojetí odvozují zejména z **dokonavých sloves**, jelikož výsledek je pro ně základním významem a tyto jména vzniknou skončením nějakého děje. **Nedokonavá slovesa** jsou sekundární, která většinou vznikají přidáním konkrétní předpony k dokonavému slovesu, např. *navážka*.

Tyto jména lze odvozovat i od **sloves záporných**, kdy popírají *výsledek příslušné činnosti kladné*.³²

Pro Roudného jsou výchozími tři formanty:³³

- 1) *–ek (odlomek, účinek, poplatek)*
- 2) *–ka (přetvářka, dávka, výčítka)*
- 3) *–ina (prohlubina, hoblina, řezina)*

Zmiňuje se v tomto ohledu i o **dějových jménech**, u kterých se vyskytuje základní dějový význam a význam výsledku děje je ve většině případů přenesený a příležitostný. Některá dějová jména si ponechávají pouze význam výsledku děje, např.

³¹ ROUDNÝ Miroslav (1967), Jména výsledků děje. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 267.

³² ROUDNÝ Miroslav (1967), Jména výsledků děje. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 268.

³³ ROUDNÝ Miroslav (1967), Jména výsledků děje. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 268.

jmění, nadpis, náplň, národ, nástroj atd., což vzniká především přenesením významu ke jménům.³⁴

Tato kapitola se zabývá českým jazykem, nemůžeme tedy teorie aplikovat i na jazyk francouzský v praktické části, kapitola slouží k poznání tohoto pojetí i v českém jazyce a k seznámení s tímto tématem z jiného úhlu.

3.4.2.2 Resultativa

Dle Jelínka (1967) některá jména označují **děj i výsledek**, následně je rozdělení těchto jmen seskupeno Radimským (2010), kde přidává bod e):

- a) *předměty vznikající lidskou prací (tisk, výtisk, obraz, náčrtek)*
- b) *předměty nabyté či ztracené (zisk, kup, lov, plat, sleva)*
- c) *hmotný celek vzniklý shrnutím několika nebo mnoha předmětů (náklad, nános, zával, sbírka)*
- d) *hmotný výsledek děje zasahující jistým způsobem nějaký předmět (řez, vrt, lom, nápis)*
- e) *písemnosti, u nichž je význam výsledkový (výrazný u jmen jako tisk, výpis, rozbor, posudek, smlouva) v různé míře spojen s významem prostředkovým (např. žádost, výzva, žaloba, vyhláška)³⁵*

Jelínek (1967:569) například rozlišuje skupinu jmen, kterou označuje jako „výsledek různých druhů duševní činnosti“, např. *pojem, zážitek, poznatek, představa, prosba*. Dle něj v sobě každé dějové jméno skrývá možnost označovat jak děj, tak jeho výsledek.

Radimský (2010:100) u výše zmíněných „výsledků různých druhů duševní činnosti“ zkoumá, jestli pro tyto jména označující výsledek také platí model s *verbem efficiendi*, kde se vyskytuje jméno rezultativní a aplikuje na ně modely vlastnění, vytváření a předávání, viz následující tabulka³⁶:

³⁴ ROUDNÝ Miroslav (1967), Jména výsledků děje. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 279-280.

³⁵ RADIMSKÝ, Jan (2010), Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 99-100.

³⁶ RADIMSKÝ, Jan (2010), Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 100.

V_{kat.}	N_{pred.}	Syntetické sloveso
mít	zážitek	zažít
mít	poznatek	poznat
mít	představa	představit
mít	myšlenka	myslet
mít/pronést	projev	?
posílat	pozdrav	pozdravovat
zavést	pojmem	pojmenovat
přidat, připojit	dovětek	?
dát	rada	radit
mít, přednést, vyslovit	prosba	prosit
dát/mít	přezdívka	přezdívat

Dále lze provést dle Radimského (2010:103) analýzu konkrétních jmen ne-rezultativních, př. *kámen* (*hodit kámen*) a *dát příspěvek* (*příspěť*). Lze je spolu porovnat, jelikož ke jménu *kámen* můžeme přiřadit sloveso *kamenovat*. U těchto dvou příkladů je rozdíl, u jména *kámen* nelze uskutečnit redukční test, jelikož nemá žádná valenční doplnění, viz *Petrův kámen*, což je výhradně posesivní postavení zatímco u příkladu *Petrův příspěvek* ne. V druhém případě je důležitá rezultativnost u konkrétního jména a ne konkrétnost.

Závěrem kapitoly o dějových jménech je třeba zmínit význam slovesa *prendre*, které bychom zařadili do modelu braní. Pokud z něj vytvoříme nominalizované kategoriální sloveso *prise*, ve spojení s rezultativním predikativním jménem vytvoří nominální jednotku dějovou (odpovídá verbálnímu substantivu), např. *prise de décision* – rozhodování, přijímání rozhodnutí vs. *décision* – rozhodnutí. Příklad, který bychom přiřadily k Langackerově koncepci a který by dokazoval, že takové jméno mít rezultativní význam nemusí po přidání prvku *prise*, jeho pojetí ale není pravidlem.

Na závěr této celé kapitoly je nutno ještě říci, že nelze určit jasnou hranici mezi jmény, která mají pouze dějový nebo pouze rezultativní význam.

V praktické části této diplomové práce je zkoumána sémantická stránka dějových jmen a také jejich vztah se slovesem, ze kterého jsou odvozeny nebo se kterým/i se často vyskytují. Analyzovány jsou právní dokumenty, kde bude u dějových jmen zkoumán jejich význam výsledek-děj na základě vyhledaných podstatných jmen, kde základním ukazatelem bude zároveň jejich sufix. Dějová jména nelze analyzovat bez jejich zařazení a kontextu, kde můžeme sledovat jejich dějovou, konkrétní a rezultativní aktualizaci.

Vlastní metody výzkumu jsou uvedeny v praktické části.

4 Právní texty a právní jazyk

V této kapitole jsou zmíněny základní vlastnosti odborného jazyka, zařazení a popis právního jazyka a dále kapitola popisující překlad legislativních textů. Tuto kapitolu jsem zařadila do diplomové práce proto, že v praktické části se budu zabývat i překladem dějových jmen a zejména proto, že jsou jména analyzována právě v právních textech, i když to není stěžejní téma diplomové práce.

4.1 Texty evropské legislativy

Evropská legislativa nejužěji souvisí s touto diplomovou prací, jelikož slouží jako předmět k analýze dějových jmen.

Přistoupením České republiky k Evropské unii roku 2004 bylo potřeba přizpůsobit právní jazyk evropským normám a zahájit integrační proces českého jazyka do jazyka Evropského společenství.

Právní překlad je závislý na svém výkladu. Jazyk práva Evropského Společenství je rozdělen dle **preskriptivní** a **deskriptivní** funkce, a to na jazyk soudnictví nebo jazyk primárních pramenů práva ES dle *preskriptivní* funkce, která zachycuje **povinné normy chování**. Vrstvy jazyka rozděleny dle *deskriptivní* funkce zahrnují **definice** z různých oblastí např. metajazyk primárních pramenů práva ES nebo metajazyk nauky o právu ES.

Právní jazyk je odborným subsystémem každého jazyka. Je to účelový jazyk, který se vyznačuje určitou ustáleností vyjadřování v odborných textech. „*Právní jazyk je jednotný útvar s ustálenou mluvnickou stavbou a slovní zásobou.*“³⁷ Záleží také na autorovi projevu např. na úrovni vzdělání autora.

Právní jazyk se skládá z odborného názvosloví a ze složky všeobecného gramatického základu. Musí se vyznačovat následujícími požadavky:

- *významová přesnost,*
- *jednoznačnost,*
- *stručnost,*
- *srozumitelnost,*
- *ustálenost,*

³⁷ Doc. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc.: Překlad v právní praxi, Linde Praha a.s., 2003, str. 27.

- *ústrojnost*,
- *úkonnost*,
- *neexpresivnost*³⁸

Odborná terminologie práva ES je zapisována do databází, ve kterých najdeme překlady do českého jazyka, jedná se o databázi ISAP a IATE.

4.1.1 Informační systém pro aproximaci práva – databáze ISAP

Tento systém je určen pro podporu činností, které souvisejí s procesem zavedení práva Evropské unie do právního řádu České republiky. Hlavní cíl je poskytování aktuálních informací o platné legislativě EU ve všech jazycích Evropské unie.

Obsahuje legislativní materiál, který je zároveň nástrojem pro překladatelskou činnost, porovnávání a kontrolu překladů vyskytujících se v Evropském společenství.

Na zpracování dat se podílí všechny oblasti státní správy a využívá ji vláda ČR, ministerstva, ostatní státní úřady a také orgány Evropské unie. Je to otevřená databáze i pro veřejnost, zejména využívaná pro české překlady legislativy EU a pro závaznou terminologii. Databáze je stále aktualizována a doplňována.³⁹

4.1.2 Terminologická databáze Evropské unie IATE (Inter-Active Terminology for Europe)

Databáze IATE je využívána a provozována orgány Evropské unie ke správě specializované terminologie EU, obsahuje přibližně 8,4 milionu vícejazyčných termínů.

Jsou zde zahrnuty všechny terminologické zdroje EU. IATE je zkombinována z dřívějších terminologických databází, které používaly překladatelské služby EU (např. Eurodicautom, TIS, Euterpe).

IATE umožňuje vyhledávat termíny ve všech jazycích Evropské unie. Termíny v databázi ISAP označujeme jako závazné překlady pro překládání do českého jazyka, což je největší rozdíl mezi těmito databázemi.⁴⁰

³⁸ Doc. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc.: Překlad v právní praxi, Linde Praha a.s., 2003, str. 28.

³⁹ <http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/esduvod3> (čerpáno dne 4. 1. 2013)

⁴⁰ http://iate.europa.eu/iatediff/brochure/IATEbrochure_CS.pdf (čerpáno dne 4. 1. 2013)

4.2 Charakteristika odborného jazyka a textu

Odborný jazyk, do kterého zařazujeme i ten právní, má své vlastnosti, které nesouvisí pouze s odbornou terminologií, termíny a jejich překladem. V odborném textu můžeme sledovat určité zákonitosti i ve stylové normě, v používaných prostředcích, ve stylu vyjadřování a například i v postavení autora v textu, který je ponecháván v pozadí.

Mezi základní **rysy stylové normy** odborného jazyka patří jednotnost, ustálenost a charakteristické rysy odborného vyjadřování jako je přesnost, věcnost, jednoznačnost, jasnost a zřetelnost nebo soustavnost.

Se stylem souvisí i promyšlená kompozice textu, výstižné horizontální členění textu, které odráží myšlenkovou strukturu a vertikální členění textu charakterizující informaci pomocí poznámkového aparátu.

Co se týká **větné struktury** odrážející většinou složité myšlenkové pochody, obsahuje odborný text složitá souvětí, propracované užití spojovacích prostředků, aby co nejlépe vyjádřily vztahy a myšlenky předávané informace.

Vyjadřování je neutrální, spisovné a zejména ekonomické, což je pro mou diplomovou práci nejzajímavější. Pro ekonomičnost projevu jsou v psané formě odborného textu využívány prostředky syntaktické kondenzace, mezi něž zařadíme i dějová substantiva, dále infinitivní nebo přechodníkové konstrukce.

Je zřejmé, že dějová jména jsou charakteristickým rysem odborného textu a hojně se v něm objevují, jejich postavení, význam a překlad je blíže specifikován v praktické části na přímých příkladech z legislativních textů.

5 Praktická část

5.1 Příprava výzkumu

Předtím, než mohlo dojít k samotnému výzkumu, bylo třeba nahrát požadovaný korpus CORTE do již zmíněného rozhraní SketchEngine, který se jeví jako nejlepší možnost pro zkoumání dějových jmen, zejména díky funkcím, které nabízí. K výzkumu českého překladu, frekvencí a sufixů dějových jmen jsem využila program Paraconc, do kterého jsem nahrála texty korpusu CORTE a vytvořila tím paralelní korpus.

5.1.1 CORTE (CORpus des Textes Européens)

CORTE je synchronní elektronický paralelní korpus evropských administrativně-právních textů, který byl využit jako podklad k analýze dějových jmen této diplomové práce.

Práce na korpusu začaly na ústavu romanistiky Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích v únoru roku 2005 (od roku 2010 pokračovaly na Filozofické fakultě) a na jeho vypracovávání se podílejí studenti, mezi nimiž jsem byla i já s mou bakalářskou prací.

Výchozími texty jsou administrativní a právní dokumenty z oficiálních zdrojů ES/EU a pochází z databáze Eur-Lex. Korpus je synchronní a texty pochází z padesátých let až po texty současné, což značí širší synchronii, než má Český národní korpus.

CORTE obsahuje 2 190 496 slov v českém jazyce a 2 865 704 slov ve francouzském jazyce, celkem se jedná o 583 dokumentů o rozsahu od půl strany až po 124 stran dokumentu.

Původním jazykem je francouzština, ale v současné době je vytvářen korpus i v italském a španělském jazyce.

Korpus je využíván studenty jako základ k bakalářským pracím týkajících se terminologie evropských legislativních textů. Dále slouží ke zkoumání právního jazyka z hlediska syntaktického, morfologického i sémantického a je to překladatelský nástroj.

Reprezentativnost tohoto korpusu je důležitá z hlediska vyvozování závěrů, je zajištěna jeho velikostí a rozmanitostí textů a ta je v CORTE limitována povahou dokumentů. Mezi typy dokumentů patří nařízení, rozhodnutí, směrnice, dohody, smlouvy a protokoly.

Korpus CORTE obsahuje texty ze systému EUR-LEX⁴¹, který poskytuje přímý bezplatný přístup k právu Evropské unie ve všech úředních jazycích. Je spravován Úřadem pro úřední tisky a je denně aktualizován, celkem obsahuje 2,8 milionu dokumentů a texty jsou rozděleny do tematických oblastí a podoblastí, např.

- Věda, informace, vzdělávání a kultura
 - Věda
 - » Obecné zásady

5.1.2 SketchEngine

SketchEngine je elektronické rozhraní, které obsahuje různě předpřipravené korpusy v různých jazycích, největší z nich je britský korpus.

Další možností SketchEnginu je vytváření vlastních korpusů a pro potřeby této diplomové práce sem byl korpus CORTE nahrán po zaplacení ročního poplatku, jelikož je přístup do SketchEngine zpoplatněn.⁴²

K dispozici je zde systém dotazů, zejména pro word sketch, gramatické vztahy a tezaurus, dále zde nalezneme konkordační a tagovací programy.

Mezi jeho funkce patří:

- **Konkordance**, což je základní vyhledávání, kde máme možnost filtrování, např. počet výskytů, filtrování podle tagů atd.
- **Seznam slov** je klasický seznam slov či tzv. klíčových slov, která se dají vyhledat dle určitého společného základu, např. europ*. nebo dle typu sloves, např. VER: pper, VER: cond atd. Klíčová slova můžeme také porovnat u dvou korpusů a zjistit jejich frekvence.
- **Word sketch** znamená, že po zadání slova se ukáže seznam slov, se kterými se nejčastěji pojí. Slova jsou rozdělena na sloupce, např. sloupec adjektiv, sloupec se jmennou částí predikátu, sloupec se slovesy, pro které je to slovo nejčastěji

⁴¹ Informace o systému EUR-LEX dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/cs/tools/about.htm> (čerpáno dne 30.3.2013)

⁴² Dostupný na <http://www.sketchengine.co.uk/>

předmětem atd. Díky této funkci zjistíme, v jakých syntaktických konstrukcích, spojeních a kolokacích se určité slovo vyskytuje.

- **Tezaurus** je slovník synonym a antonym, který vyhledá podobné významy slov, např. maison – ville, chambre, village bâtiment atd.
- **Word sketch – Diff**, díky této funkci lze porovnávat kolokabilitu dvou slov, pomocí ní zjistíme seznam slov, se kterými se daná slova nejčastěji pojí. Slouží k ujištění o významu slov v případě, že nejsou kontextualizovaná a zde je možné porovnat jejich význam přímo v textu korpusu, např. u adjektiv fort/puissant.

Tyto funkce budou pro analýzu dějových jmen v korpusu CORTE zásadní.

5.1.3 Vybraná dějová jména z korpusu CORTE

K tomu, aby bylo možné analyzovat dějová jména v právních textech, je třeba nejdříve vybrat dějová jména z korpusu CORTE, která budou podrobena rozboru. Na těchto jménech budou zkoumány rysy dějových jmen, jejich překlad, výskyt v korpusu a základní kolokace se slovesy a dalšími slovními druhy pomocí funkcí, které nabízí elektronické rozhraní SketchEngine.

5.2 Samotný výzkum

K samotnému výzkumu jsem vybrala dějová jména pomocí programu Paraconc (Tabulka č.2. Vybraná dějová jména), u výběru dějových jmen jsem se nechala inspirovat prací autorů Flaux a Stosic, viz kapitola 2.4.1.1 Francouzská derivační morfologie.

Vyhledávat dějová jména budu dle 2 sufixů *-ment* a *-tion*, které analyzovali i tyto autoři a zároveň je Hélène Huot řadí k sufixům pro dějová jména.

V programu Paraconc jsem vyhledala jména pro jednotlivé sufixy a v následující tabulce je počet jmen se sufixy *-ment* a *-tion* které se vyskytují v korpusu CORTE.

Tabulka č. 1. Počet výskytů jmen se sufixy *-ment*, *-tion*

Sufix	Počet výskytů v korpusu CORTE ⁴³
<i>-ment</i>	35 777
<i>-tion</i>	75 376

Ke každému sufixu vybírám 5 podstatných jmen (viz tabulka č.2. Vybraná dějová jména), která jsou pro analýzu zajímavá, zároveň významově souvisí s právním jazykem a často se v něm vyskytují, v korpusu CORTE mají také vyšší počet výskytů, vycházím zde z frekvenčních seznamů v SketchEngine a v Paraconcu. Tyto jména budu blíže analyzovat zejména pomocí funkcí v elektronickém rozhraní SketchEngine. Všimát si budu jejich valenčního pole, zejména pak sloves, se kterými se často vyskytují, dále se budu zabývat překladem těchto jmen v korpusu a také slovesem, ze kterého jsou případně derivována.

V závěru shrnu vlastnosti jmen s těmito sufixy, zejména sémantickou stránku dle teoretické části, zkoumat budu reprezentativní vzorek ze všech jednotlivých výskytů v korpusu CORTE.

Tabulka č. 2 Vybraná dějová jména

Dějové jméno	Výskyt
disposition	507/6059 (j.č./mn.č.)
convention	2823
jurisdiction	414
coopération	2385
proposition	2233
règlement	5363
fonctionnement	1046
gouvernement	676
développement	1979
enseignement	616

⁴³ Počty výskytů jsou pouze orientační, jelikož byly výskyty ručně protříděny, zahrnujívšechna podstatná jména v korpusu končící na *-tion* či *-ment* a dále zahrnuje jednotné i množné číslo jmen, bez ohledu na derivaci podst. jmen.

5.2.1 Dějová jména se sufixem *-tion* v korpusu CORTE

Tabulka č. 3 Vybrana jména na *-tion*

Dějové jméno	Výskyt
disposition	507/6059 (j.č./mn.č.)
convention	2823
juridiction	414
coopération	2385
proposition	2233

5.2.1.1 Disposition

Dějové jméno *disposition*, podstatné jméno v ženském rodě, se v korpusu vyskytuje 507krát v jednotném čísle, avšak v množném čísle 6059krát. Z hlediska frekvence je tedy v legislativních textech používán v množném čísle častěji.

Derivace ze slovesa

Sloveso, ze kterého je dějové jméno *disposition* odvozeno sufixem *-tion* je sloveso *disposer*. Také TLFi uvádí “*correspond à disposer*“⁴⁴, tedy že odpovídá slovesu *disposer* a je derivováno ze slovesa *disponere* (*disposer*).

Zde je analýza jeho výskytu a překladu v korpusu CORTE:

Tabulka č.4: Dějové jméno *disposition* – sloveso *disposer*

Sloveso	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2
disposer	672	mít/disponovat	nést

Často je sloveso přeloženo dle kontextu, kdy nemůže být určen jasný překlad, ale nejčastěji je přeloženo slovesem *mít*.

Sloveso *disposer* se pojí s předložkou *de*, často se tedy vyskytuje po spojce *dont*, dále se také pojí s předložkou *à* – *disposer à qch* (*být připravený, přichystaný*), kdy je v korpusu nejčastěji ve tvaru participia minulého *disposé*. Jako participium má jiný význam a je překládán jako *připravený, být připravený*, často následuje sloveso v infinitivu.

⁴⁴ Trésor de la langue française informatisé dostupný na:
<http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/advanced.exe?8;s=1771467915;>

Překlad slovesa *disposer* se tedy liší od překladu dějového jména *disposition*, což je důkazem toho, že i když mají stejný kořen slova (bázi), nemusí mít i stejný význam v překladu.

Výskyt slovesa *disposer* tvoří 11% z výskytu dějového jména *disposition*, což nám dokazuje, že proces nominalizace a tedy vyjádření pomocí podstatných jmen je v právních textech častější.

Příklady překladu slovesa *disposer*:

1. „*La Communauté reconnaît que la RDP Lao a besoin d'une aide au développement et est **disposée à** renforcer sa coopération de manière à contribuer aux efforts déployés par ce pays pour favoriser le développement durable de son économie et le progrès social de sa population par des projets et des programmes concrets, conformément aux priorités fixées dans le règlement (CEE) n° 443/92 du Conseil, du 25 février 1992, relatif à l'aide financière et technique et à la coopération économique avec les pays en développement d'Amérique latine et d'Asie.*“

„*Společenství uznává, že Laoská LDR potřebuje rozvojovou pomoc, a **je připraveno** posílit svou spolupráci, aby přispělo ke snahám této země dosáhnout trvalého hospodářského rozvoje a podporovat sociální pokrok jejích obyvatel pomocí konkrétních projektů a programů, v souladu s prioritami stanovenými v nařízení Rady (EHS) č. 443/92 ze dne 25. února 1992 o finanční a technické pomoci asijským a latinskoamerickým rozvojovým zemím a o hospodářské spolupráci s nimi.*“

2. „*Les deux délégations ont reconnu que le refus d'autoriser les compagnies aériennes à exercer les droits accordés par l'accord ou les retards excessifs dans l'octroi de cette autorisation pourraient affecter la possibilité **dont disposent** les compagnies aériennes de se livrer à une concurrence loyale et équitable. Si l'une des parties estime que ses compagnies aériennes ne reçoivent pas la licence d'exploitation économique à laquelle elles ont droit en vertu de l'accord, elle peut soumettre la question au comité mixte.*“

„Obě delegace uznaly, že neudělování oprávnění leteckým dopravcům uplatňovat práva udělená v této dohodě nebo průtahy při udělování tohoto oprávnění by mohlo mít dopad na spravedlivé a rovné příležitosti leteckých dopravců v hospodářské soutěži. Pokud se některá ze stran domnívá, že jejím leteckým dopravcům není udělováno povolení k hospodářské činnosti, na něž mají na základě této dohody nárok, může tuto záležitost předložit smíšenému výboru.“

SketchEngine

Jméno *disposition* je rozvíjeno v korpusu 1988krát přívlastky, jsou to *législative, pertinente, réglementaire, nationale, nécessaire, transitoire, générale, applicable, communautaire, finale, spécifique, particulière, légale* atd.

Např:

3. „...*Les États membres mettent en vigueur les **dispositions** législatives, réglementaires et administratives nécessaires pour se conformer à la présente directive aux articles...*“
„...Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 10. října 2006 články...“

Za jménem *disposition* se vyskytuje 1343krát předložka *de* a po ní následuje *droit, exécution, application, convention, paragraphe, chapitre, traité, règlement, public, accord, travailleur*, z hlediska syntaktického jsou to nejčastěji nevlastní přívlastky či ve francouzštině označované „*complément du nom*“.

Nejčastěji je dějové jméno *disposition* předmětem sloves (1151 případů) *avoir, prendre, appliquer, respecter, adopter, enfreindre, harmoniser, compléter, transposer, modifier*. Podmětem je u sloves (696 případů) *concerner, permettre, prendre, viser, transposer, figurer, contenir, autoriser, entrer, éviter* atd.

Překlad

Překlad jména *disposition* v právních textech je nejčastěji *ustanovení, opatření* nebo *předpisy*. Často se vyskytuje v nadpise „*Dispositions générales – Obecná ustanovení*“ a také se jméno často nepřekládá, je překládáno překladatelským postupem

tzv. *dépouillement* do českého jazyka, ve francouzském jazyce se užívá označení postupu *étouffement*, např:

4. „*Sans préjudice des **dispositions de l'article** 10 paragraphe 2 du règlement, les prestations acquises (Freizuegigkeitsleistung) conformément a la loi sur les prestations professionnelles du 20 octobre 1987 seront versées en espèces...*“

„*Odchylně od **čl.** 10 odst. 2 nařízení je udělená dávka („Freizügigkeitsleistung“) podle zákona o zaměstnaneckých dávkách ze dne 20. října 1987 vyplácena v hotovosti...*“

5. „*Le Liechtenstein met en vigueur les mesures nécessaires pour se conformer aux **dispositions de la directive** a partir du 1er janvier 1996.*“

„*Lichtenštejnsko uvede opatření nezbytná pro dosažení souladu s touto **směrnici** v platnost do 1. ledna 1996.*“

Překlady jsem zkoumala v programu Paraconc.

Dle českého výkladového slovníku⁴⁵ mají použité překlady jednu společnou vlastnost, a to takovou, že se jedná ve všech případech o nějaké pravidlo, nařízení nebo pokyn, který je třeba dodržovat.

Slovesné konstrukce

Dle funkce Word Sketch v programu SketchEngine je nejčastěji dějové jméno *disposition* předmětem následujících sloves: *avoir, prendre, appliquer, respecter, adopter, enfreindre, harmoniser, compléter, transposer, modifier, contenir, adapter* atd. Některá z nich jsou kategoriální slovesa jako *arrêter, prendre* či *adopter*.

V následující tabulce jsou vybraná slovesa s jejich výskytem a překlady.

Tabulka č.5: Dějové jméno *disposition* – předmět slovesa

Sloveso	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2	Překlad 3
appliquer les	63	použít/uplatnit	ustanovit	provést

⁴⁵ Dostupný na <http://bara.ujc.cas.cz/psjc/>

dispositions		ustanovení/předpisy/ opatření	opatření	opatření
adopter les dispositions	36	přijmout opatření/předpisy/ ustanovení/pravidla	uvést předpisy v účinnost	
prendre les dispositions	72	přijmout opatření/ustanovení	učinit/provést opatření	stanovit/ zajistit opatření
transposer les dispositions	6	provést ustanovení/předpisy	transponovat opatření	(často dispositions nepřeloženo)
arrêter les dispositions	5	přijmout opatření/předpisy/ ustanovení/pravidla		

Např.

6. „Les États membres **adoptent les dispositions** législatives, réglementaires et administratives nécessaires pour se conformer à la présente directive au plus tard le 31 décembre 1990. Ils en informent immédiatement la Commission.“

„Členské státy **uvvedou v účinnost** právní a správní **předpisy** a nařízení nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 31. prosince 1990. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.“

7. „L'organisme d'intervention **prend les dispositions** nécessaires pour permettre aux intéressés d'examiner à leurs frais, avant l'offre, des échantillons du beurre mis en vente.“

„Intervenční agentury **stanoví** nezbytná **opatření** s cílem umožnit budoucím účastníkům, aby ještě před podáním nabídky analyzovali na vlastní náklady vzorky másla nabízeného k prodeji.“

8. „Dans la législation nationale **transposant les dispositions** du chapitre II relatives aux conditions matérielles d'accueil et aux soins de santé, les États membres tiennent compte de la situation particulière des personnes vulnérables, telles que les mineurs, les mineurs non accompagnés, les handicapés, les personnes âgées, les femmes enceintes, les parents isolés

accompagnés de mineurs et les personnes qui ont subi des tortures, des viols ou d'autres formes graves de violence psychologique, physique ou sexuelle.“

„Členské státy zohlední zvláštní situaci zranitelných osob, například nezletilých osob, nezletilých osob bez doprovodu, invalidních osob, starých osob, těhotných žen, osamělých rodičů s nezletilými dětmi a osob, které byly podrobeny mučení, znásilnění nebo jiným formám hrubého psychického, fyzického nebo sexuálního násilí, ve vnitrostátních předpisech **provádějících ustanovení** kapitoly II týkající se materiálních podmínek přijetí a zdravotní péče.“

Sémantická stránka

Dějové jméno *disposition* jako *opatření* či *nařízení* musí mít písemnou formu, aby bylo nařízení platné a mohlo být aplikováno v legislativní oblasti, je to tedy dokument. Je to konkrétní jméno v tomto případě, které aktualizuje svůj konkrétní i predikativní význam souběžně, je to písemný dokument, který zároveň něco ustanovuje. K tomu, aby mohl být děj aktualizován, je třeba, aby bylo *disposition* někým sepsáno a poté na někoho aplikováno. Význam je výsledkový a je také spojen s významem prostředkovým viz kapitola 2.4.2.1.4 Souběžná aktualizace významů konkrétních jmen v právních dokumentech.

Často je tato aktualizace zřejmá v konstrukci se slovesem, kde může být konkrétní s rezultativním významem. Sloveso mu může přisoudit různá stádia, záleží tedy na kontextu a fázi, ve které se *disposition* nachází a tím se aktualizuje význam tohoto dějového jména. Obecně lze říci, že má rezultativní význam ve všech fázích, kdy je opatření nebo ustanovení vytvářeno, podepisováno, nabývá právní moci nebo je již aplikováno, ve všech stádiích je to výsledek nějakého děje a má **rezultativní význam**.

Na předcházejících příkladech může být aktualizace významů ukázána konkrétně dle očíslování úryvků z legislativních textů:

V případě prvního příkladu 1. budou předpisy teprve uvedeny v účinnost, jejich fáze tedy ještě není konečná a aktualizace významů ještě neprobíhá současně, prozatím se jedná o konkrétní jméno, které nic oficiálně neustanovuje. Ten samý případ je v příkladu 4. a 5., kde jsou předpisy také v procesu vytváření nebo spíše je rozhodnuto o tom, že se vytvářet budou. V ostatních příkladech mají *dispositions* již konečnou podobu.

5.2.1.2 Convention

Dějové jméno *convention*, podstatné jméno v ženském rodě, se v korpusu vyskytuje 2823krát v jednotném i množném čísle.

Derivace ze slovesa

Sloveso, ze kterého je dějové jméno sufixem odvozeno je sloveso *convenir*. V následující tabulce je shrnut výskyt a překlad tohoto slovesa v korpusu CORTE.

Tabulka č.6: Dějové jméno *convention* – sloveso *convenir*

Sloveso	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2
convenir	549	dohodnout se/domluvit	vyhovovat

Sloveso *convenir* má více významů a jeden z nich se aktualizuje ve jméně *convention* – *dohodnout se, domluvit*. Sloveso se v korpusu nachází frekventovaněji ve tvaru infinitivu. Jeho celkový výskyt tvoří 19,5% výskytu dějového jména *convention*.

V TLFi⁴⁶ je uvedena tato etymologie u jména *convention*: jedná se o výpůjčku z latiny *conventio*, *-onis* “pakt“, která je odvozena od tvaru *conventum* slovesa *convenire* (*convenir*).

Podrobněji není třeba sloveso analyzovat, následují příklady z korpusu CORTE.

Např.

1. “*Les parties contractantes, qu'elles soient ou non parties au traité sur l'Antarctique, **conviennent** de ne pas mener dans la zone du traité sur l'Antarctique d'activités qui aillent à l'encontre des principes et des objectifs de ce traité et se reconnaissent liées, dans leurs rapports réciproques, par les obligations définies dans les articles I et V de ce traité.*“

“*Smluvní strany bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou smluvními stranami Smlouvy o Antarktidě, **se dohodly**, že se v oblasti působnosti Smlouvy o Antarktidě nezapojí do žádných činností odporujících zásadám a cílům této*

⁴⁶ Trésor de la langue française informatisé dostupný na:
<http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/visusel.exe?36;s=1370394480;r=2:nat=:sol=0;>

smlouvy a že jsou ve svých vzájemných vztazích vázány závazky stanovenými v člancích I a V Smlouvy o Antarktidě.“

SketchEngine

Jméno *convention* je rozvito v korpusu 515krát přívlastky *collective, international, européenne, bilatérales, unique*. Nejčastěji je to spojení “*convention européenne*“.

Za jménem *convention* se vyskytuje 430krát předložka *de* a potom následuje *compensation, financement, application, sécurité, aide, nation* atd. Z hlediska syntaktického jsou to nejčastěji nevlastní přívlastky či ve francouzštině označované “*complément du nom*“.

Nejčastěji je dějové jméno *convention* předmětem sloves (539 případů) *avoir, conclure, ratifier, remplacer, établir, modifier, appliquer, voir* atd. Podmětem je u sloves (290 případů) *être, avoir, porter, conclure, entrer, octroyer, ouvrir, atteindre, soumettre* a *pouvoir*.

Překlad

Překlad jména *convention* v právních textech je nejčastěji *úmluva*, ale vyskytuje se zde i překlad *dohoda* nebo *smlouva*, viz následující příklady:

2. “*Sauf **convention** écrite contraire entre les parties, les obligations prévues par les accords de reconnaissance mutuelle conclus par l'une d'entre elles avec un pays non partie (pays tiers) ne sont nullement applicables à l'autre pour ce qui est de l'acceptation du résultat des procédures d'évaluation de la conformité qui sont effectuées dans ce pays tiers.*“

“*S výjimkou případu, kdy je mezi stranami uzavřena písemná **dohoda**, nemají povinnosti stanovené dohodami o vzájemném uznávání uzavřených některou ze stran se stranou, jež není stranou této dohody (třetí strana), žádnou platnost a účinek vzhledem ke druhé straně ve smyslu přijímání výsledků postupů posuzování shody prováděných na území třetí strany.*“

3. “b) dans tous les autres cas, si la compétence était fondée sur des règles conformes à celles prévues soit dans le présent accord, soit dans une **convention** entre l’État membre d’origine et l’État membre requis qui était en vigueur lorsque l’action a été intentée.”

“b) ve všech dalších případech za předpokladu, že soud byl příslušný podle pravidel, která se shodují s pravidly pro určení příslušnosti obsaženými v této dohodě nebo v **dohodě** uzavřené mezi členským státem původu a dožádaným členským státem, která byla platná v době zahájení řízení.”

4. “**Sauf convention contraire**, le tribunal définit l’étendue de sa juridiction conformément au présent accord et fixe ses règles de procédure. À la demande d’une partie, le tribunal peut, après avoir été constitué, demander à l’autre partie d’appliquer des mesures correctives provisoires dans l’attente de sa décision définitive. À l’initiative du tribunal ou à la demande de l’une des parties, une conférence a lieu dans un délai maximal de quinze jours suivant la constitution complète du tribunal afin que celui-ci détermine les questions précises qui doivent faire l’objet de l’arbitrage et les procédures spécifiques à suivre.”

“**Není-li dohodnuto jinak**, stanoví rozhodčí soud meze své pravomoci v souladu s touto dohodou a přijme svůj jednací řád. Na žádost jedné strany může rozhodčí soud po svém ustavení požádat druhou stranu o provedení předběžných opatření do konečného rozhodnutí rozhodčího soudu. Na pokyn rozhodčího soudu nebo na žádost některé strany se do 15 dnů od úplného ustavení rozhodčího soudu uskuteční konference s cílem přesně stanovit otázky, kterými se má rozhodčí soud zabývat, a zvláštní postupy, které má dodržovat.”

5. “Les États membres prennent les mesures nécessaires pour que les dispositions qui figurent dans des **conventions collectives**, des barèmes ou accords de salaires ou des contrats individuels de travail et qui sont contraires au principe de l’égalité des rémunérations soient nulles, puissent être déclarées nulles ou puissent être amendées.”

“Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby ustanovení kolektivních smluv, mzdových tarifů, dohod o mzdě nebo individuálních pracovních smluv, která jsou v rozporu se zásadou stejné odměny, byla neplatná, mohla být prohlášena za neplatná nebo mohla být změněna.“

Překlady jsem zkoumala v programu Paraconc.

Existuje řada dalších slov, která ve francouzském jazyce označují ujednání mezi dvěma stranami jako *convention*, jsou to slova *traité*, *accord*, *contrat* a *pacte*, která jsou často příkladem polysémického charakteru jmen.

Všechny tyto slova označují nějaké ujednání mezi dvěma stranami, které má právní účinek. Existuje více možností jejich překladu, ale zároveň může být u všech použit stejný překlad do českého jazyka. Každé z nich je nejvíce ztotožňováno s jedním překladem, kde se aktualizuje jeho význam, což znázorňuje následující tabulku. Jiné překlady jsou použity dle kontextu a aktualizace, což je patrné u předešlých příkladů u dějového jména *convention*, kde nebyl použit překlad *úmluva*.

Tabulka č. 7: Překlad a počet výskytů jmen se společným významem se jménem *convention*⁴⁷

Jméno	Počet výskytů	Základní překlad	Stručný popis
Convention	2823	úmluva	Úmluva se uzavírá mezi dvěma státy nebo mezi státem a mezinárodní organizací. Tento typ smlouvy je aplikován nejčastěji v oblasti techniky, v konzulárním nebo daňovém právu.
Contrat	913	smlouva	Smlouva je formální nebo neformální dohoda uzavřená mezi dvěma nebo více stranami. Dochází ke vzniku, změně nebo zániku určitých práv a povinností.
Traité	2336	smlouva	Smlouvou se rozumí dohoda, která má právní účinky a řídí se mezinárodním právem, je uzavřena dvěma nebo více subjekty mezinárodního práva.
Pacte	31	pakt	Pakt uzavírají nepřátelené strany, je to forma smlouvy, která vytváří značné povinnosti pro smluvní strany.
Accord	4281	dohoda	Dohoda se uzavírá v mezinárodním právu a rozumí se jí mezinárodní závazek.

⁴⁷ Stručný popis v tabulce je vyvozen z TLFi a mezinárodního práva.

Slovesné konstrukce

Dle funkce Word Sketch v programu SketchEngine je dějové jméno *convention* nejčastěji předmětem následujících sloves: *avoir, conclure, ratifier, remplacer, établir, modifier, appliquer, voir* atd.

Kaatergoriálními slovesy jsou u jména *convention* např. *conclure* či *signer*.

Není třeba blíže zkoumat tyto slovesa a jejich překlad ve spojení se jménem *convention*, jelikož u překladů nedochází k zvláštním případům. Při překladu je také často využíván překlad slovesa podstatným jménem (způsob překladu transpozice slovního druhu), např. “uzavření smlouvy“, “změna smlouvy“, “aplikace smlouvy“ atd.

Sémantická stránka

U dějového jména *convention* je aktualizace jeho významu stejná jako u jména *disposition*. Také musí mít písemnou formu, aby byla úmluva platná, a jedná se o konkrétní jméno. Význam je výsledkový a je také spojen s významem prostředkovým viz kapitola 2.4.2.1.4 Souběžná aktualizace významů konkrétních jmen v právních dokumentech.

Jméno *convention* aktualizuje svůj konkrétní i predikativní význam souběžně, je to písemný dokument, který zároveň uzavírá vztah mezi smluvními stranami. K tomu, aby mohl být děj aktualizován, je třeba, aby se spolu smluvní strany dohodly na podmínkách jejich vztahu, dokument sepsaly a podepsaly.

Sloveso mu může také přisoudit různá stádia, záleží na kontextu, úmluva může být na začátku svého vzniku, tzn. sepisována nebo ve fázi uzavírání, tzn. podpisu nebo může naopak být na někoho aplikována, někým přijímána atd.

Dějové jméno *convention* jako úmluva a písemný dokument je výsledkem děje dohody dvou smluvních stran a má rezultativní význam.

5.2.1.3 Jurisdiction

Dějové jméno *jurisdiction*, podstatné jméno v ženském rodě, se v korpusu vyskytuje 414krát v jednotném i množném čísle.

Derivace

Dějové jméno *jurisdiction* a jeho derivace je složitější než u předešlých dějových jmen, není odvozen přímo od slovesa, ale z adjektiva *juridique*. TLFi⁴⁸ uvádí, že se jedná o výpůjčku z latiny *jurisdictio*, dále vývoj k *juridicus* (*juridique* en français).

Dějové jméno tedy nemusí být odvozeno pouze ze slovesa, ale jak vidíme, tak i z adjektiva. Adjektivum *juridique* se v korpusu nachází 451krát.

SketchEngine

Ve 105 případech je rozvito jméno *jurisdiction* následujícími přívlastky *nationale*, *compétente*, také *danois*, *norvégienne*, *islandais* a *suprême*. Nejčastěji je to kolokace “*jurisdiction nationale*“.

Neshodnými přívlastky či “*complément du nom*“ s předložkou *de* u jména *jurisdiction* (60 případů) jsou *origine*, *États*, *juge*, *lieu*.

Nejčastěji je dějové jméno *jurisdiction* předmětem sloves (65 případů) *saisir*, *exercer*, *disposer*, *informer*. Podmětem je u sloves (107 případů) *saisir*, *avoir*, *devoir*, *pouvoir*, *rejeter*, *veiller*, *demander*, *transmettre*.

Překlad

Překlad jména *jurisdiction* v právních textech je nejčastěji *jurisdikce*, *soudní pravomoc* a *soudnictví*. Tyto překlady se shodují s těmi ve slovníku.

Překlad *jurisdikce* je použit 21krát v korpusu CORTE, překlad *soudnictví* se v korpusu nachází častěji, ale je používán často pro překlad francouzského slova *justice*.

⁴⁸ Trésor de la langue française, dostupný na:
<http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/advanced.exe?76;s=1370394480;>

Následují příklady překladu *soudní pravomoc*, nejčastěji je překládáno samostatně pouze jako *pravomoc* nebo také jako *soud*, viz níže.

1. *“Un organisme notifié s'entend d'un tiers autorisé à effectuer les procédures d'évaluation de la conformité précisées dans la directive 94/25/CE, nommé par un État membre parmi les organismes relevant de sa **juridiction**. Il a les qualifications nécessaires pour satisfaire aux dispositions de la directive 94/25/CE et a été notifié à la Commission ainsi qu'aux autres États membres.”*

*“Oznámeným orgánem” se rozumí třetí strana oprávněná provádět postupy posuzování shody uvedené ve směrnici 94/25/ES, která byla jmenována členským státem ze subjektů v jeho **pravomoci**. Oznámený orgán má nezbytnou kvalifikaci, aby splnil požadavky stanovené ve směrnici 94/25/ES, a byl oznámen Komisi a ostatním členským státům.”*

2. *“Lorsqu'une question relative à la validité ou à l'interprétation du présent accord est soulevée dans une affaire en instance devant une **juridiction** danoise, cette **juridiction** demande à la Cour de justice de se prononcer sur cette question chaque fois que, dans les mêmes circonstances, une **juridiction** d'un autre État membre de l'Union européenne serait tenue de le faire à l'égard du règlement Bruxelles I et de ses dispositions d'exécution visées à l'article 2, paragraphe 1, du présent accord.”*

*“Vyvstane-li otázka platnosti nebo výkladu této dohody v řízení před dánským **soudem**, obrátí se tento **soud** na Soudní dvůr se žádostí o rozhodnutí v této věci vždy, kdy by se to za stejných okolností vyžadovalo od jiného členského státu Evropské unie v souvislosti s nařízením Brusel I a prováděcími pravidly k němu uvedenými v čl. 2 odst. 1 této dohody.”*

Překlady jsem zkoumala v programu Paraconc.

Dle českého výkladového slovníku⁴⁹ označuje jméno *jurisdiction* soudní zřízení, soudní soustavu nebo přímo soudní pravomoc tohoto zřízení, cizím slovem jurisdikci. V kontextu může být přeloženo také jako *pravomoc* nebo *soud* viz příklady výše.

Slovesné konstrukce

Dle funkce Word Sketch v programu SketchEngine je nejčastěji dějové jméno *jurisdiction* předmětem následujících sloves *saisir*, *exercer*, *disposer*, *informer*, u kterých se aktualizují jeho dva významy.

Kategoriálními slovesy jsou např. *exercer* či *saisir*.

V následující tabulce jsou vybraná slovesa s jejich výskytem a překlady dějového jména v tomto spojení.

Tabulka č.8: Dějové jméno *jurisdiction* – předmět slovesa

Sloveso	Výskyt	Překlad 1 + význam	Překlad 2 + význam	Význam <i>jurisdiction</i>
jurisdiction saisie⁵⁰	16	“příslušný“ soud v této věci		konkrétní věc - soud
exercer la jurisdiction	3	vykonávat jurisdikci		pravomoce – “abstraktní“
informer la jurisdiction	3	informovat/uvědomit soud	oznámit soudu	konkrétní věc – soud

Dějové jméno *jurisdiction* má dva možné významy (konkrétní a “abstraktní“), které se aktualizují např. pomocí sloves, což je možno vidět v předcházející tabulce.

Např.

3. “*b) ne peut être interprété comme un abandon total ou partiel de la part d'aucune des parties contractantes de tout droit ou revendication ou base de revendication **d'exercer une jurisdiction** d'Etat côtier en vertu du droit international à l'intérieur de la zone d'application de la convention , ni comme portant atteinte à tel droit ou revendication ou base de revendication,*“

⁴⁹ Dostupný na <http://bara.ujc.cas.cz/psjc/>

⁵⁰ SketchEngine funkcí Word Sketch ukazuje, že je *jurisdiction* předmětem slovesa *saisir*, ale sloveso má tvar participia *saisie* ve všech 16 případech, často překládáno jako přídavné jméno, přívlastek shodný v českém jazyce.

“b) nelze vykládat tak, že ze strany kterékoli ze smluvních stran znamená zřeknutí se, omezení nebo dotčení jakéhokoli práva nebo nároku nebo podkladu pro nárok **vykonávat** podle mezinárodního práva **jurisdikci** pobřežního státu v oblasti působnosti této úmluvy;“

4. “Si vous êtes dans l'impossibilité d'effectuer ces prélèvements, vous devez en **informer la juridiction** mentionnée au point 2, dans un délai de 30 jours à compter de la réception du présent document ou à compter du dernier prélèvement effectué (art. 33, par. 5 du règlement ... du Conseil relatif à la compétence, la loi applicable, la reconnaissance et l'exécution des décisions et la coopération en matière d'obligation alimentaire).“

“Nelze-li tento výkon srážkami ze mzdy nebo jiného obdobného příjmu nebo příkázáním pohledávky z bankovního účtu provést, je o tom nutno do 30 dnů od obdržení této písemnosti, popřípadě po posledním provedeném výkonu, **uvědomit soud** uvedený v bodě 2 (ustanovení čl. 33 odst. 5 nařízení Rady ... o příslušnosti, použitelném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a spolupráci ve věcech vyživovací povinnosti).“

Sémantická stránka

Dějové jméno *jurisdiction* má dva významy, může označovat konkrétní věc – soud – jako státní instituci, kterou si můžeme představit jako budovu (konkrétní význam), dále může označovat pravomoce, které tyto instituce mají a mohou díky nim vykonávat svou činnost, jedná se spíše o něco “abstraktního“ (predikativní význam), i když tyto pravomoce musí mít i písemnou formu, aby bylo zřejmé, o jaké pravomoce se jedná, jelikož v právu musí být definovány.

V případě překladu *pravomoce* je význam predikativní, v případě překladu *soud* se jedná o konkrétní jméno, překlad jména *jurisdiction* se tedy aktualizuje odděleně. Tyto významy jména *jurisdiction* a jejich aktualizace můžeme odlišit díky kontextu, viz tabulka č.9 *Dějové jméno jurisdiction – předmět slovesa*, kde názorně vidíme, kdy se jedná o predikativní a kdy o konkrétní význam.

5.2.1.4 Coopération

Dějové jméno *coopération*, podstatné jméno v ženském rodě, se v korpusu vyskytuje 2385krát v jednotném i množném čísle.

Derivace ze slovesa

Sloveso, ze kterého je dějové jméno odvozeno sufixem *-tion* je sloveso *coopérer*. Dle TLFi⁵¹ se jedná o výpůjčku z latiny - *cooperatio*, kde měla náboženský význam, na druhou stranu ale uvádí i příklad z angličtiny, kde tento termín *cooperation* zavedl R.Owen.

V následující tabulce je shrnut výskyt a překlad slovesa *coopérer* v korpusu CORTE:

Tabulka č.9: Dějové jméno *coopération* – sloveso *coopérer*

Sloveso	Výskyt	Překlad 1
<i>coopérer</i>	84	spolupracovat/spolupráce

1. “*La commission s'efforce de **coopérer** avec les parties contractantes qui exerceraient une juridiction dans les zones marines adjacentes à la zone d'application de la convention , pour ce qui a trait à la conservation d'un ou de plusieurs stocks d'espèces associées situés aussi bien dans ces zones que dans la zone d'application de la convention, en vue d'harmoniser les mesures de conservation adoptées à l'égard de ces stoce.*“

“*Komise bude usilovat o **spolupráci** se smluvními stranami, které vykonávají jurisdikci v mořských oblastech přilehlých k oblasti působnosti této úmluvy, při zachování jedné nebo několika populací příbuzných druhů vyskytujících se v těchto oblastech i v oblasti působnosti úmluvy, v zájmu harmonizace opatření přijatých pro zachování těchto populací.*“

Často se sloveso *coopérer* vyskytuje ve slovesných konstrukcích v infinitivu, a proto je také často překládáno podstatným jménem *spolupráce* do českého jazyka. Opět

⁵¹ Trésor de la langue française, dostupný na:
<http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/advanced.exe?101;s=1370394480;>

se potvrzuje proces nominalizace v právních textech a tedy častější vyjádření podstatným jménem než slovesným, což je patrné z počtu výskytů, počet výskytů slovesa *coopérer* tvoří pouze 3,5% výskytu dějového jména *coopération*.

SketchEngine

Jméno *coopération* je rozvíjeno v korpusu CORTE v 741 případech: *judiciaire, européenne, renforcée, étroite, opérationnelle, pratique, régionale, décentralisée, douanière, internationale, structurée, consulaire, économique, politique* atd. U jména *coopération* se vyskytuje mnoho různých přívlastků, které určují, o jaký druh kooperace se jedná.

“Neshodnými přívlastky“ či “*complément du nom*“ po předložce *de* u jména *coopération* (21 případů) jsou *service, autorité*, po předložce *à* ve tvaru *au* (64 případů) to je *développement*.

Např.

2. “*L'article 30 du traité sur l'Union européenne définit le champ de l'action en commun en ce qui concerne la coopération policière et la coopération des autres autorités compétentes dans le domaine de la prévention et de la détection des infractions pénales et des enquêtes en la matière, y compris la coopération des autorités nationales avec Europol... Bien que la coopération judiciaire ne constitue pas un objectif en soi de ce programme, l'article 31 du traité sur l'Union européenne doit également figurer ici car les interventions financières pourraient être amenées à couvrir certaines actions connexes touchant à la coopération entre la police et les autorités judiciaires par exemple.*“

“Článek 30 Smlouvy o Evropské unii upravuje rozsah společných opatření v oblasti policejní spolupráce a spolupráce jiných příslušných orgánů při předcházení trestným činům, jejich odhalování a objasňování, včetně spolupráce vnitrostátních orgánů s Europolem... Ačkoli soudní spolupráce není specifickým cílem tohoto programu, článek 31 Smlouvy o Evropské unii by v něm měl být rovněž obsažen, neboť finanční zásahy by měly zahrnovat

určitá související opatření, která se týkají spolupráce např. mezi policejními a soudními orgány.“

Nejčastěji je dějové jméno *coopération* předmětem sloves (673 případů) *renforcer, favoriser, faciliter, améliorer, promouvoir, concerner, encourager, instaurer, soutenir, développer, intensifier, établir, organiser, assurer, prévoir, conclure*, jméno *coopération* je velice často tímto větným členem a jak vidíme, vztahuje se k velkému množství různých sloves.

Podmětem je u sloves (238 případů) *donner, inclure, permettre, mettre, pouvoir, comprendre, devoir, être, faire, avoir*.

Překlad

Překlad jména *coopération* v právních textech je *spolupráce, kooperace, součinnost, podpora* nebo *pomoc*; nejhojněji je využíván překlad *spolupráce*, např. spojení jako *“accord de coopération“* (dohoda o spolupráci), *“coopération au développement“* (rozvojová spolupráce). Jméno *coopération* je ostatně často součástí dalších kolokací jako např. *“chef de coopération“* (vedoucí pro spolupráci), *“domaine de coopération“* (oblast spolupráce), *“exercice de coopération“* (proces kooperace), *“programme de coopération“* (program spolupráce), *“coopération administrative“* (správní spolupráce), *“coopération bilatérale“* (dvoustranná spolupráce), *“coopération commerciale“* (obchodní spolupráce) atd.

Příklady z korpusu jsou následující:

3. *“La Fondation peut conclure des accords de coopération avec d'autres organismes compétents actifs dans le domaine du développement du capital humain au sein de l'Union et dans le monde.“*

“Nadace může uzavřít dohody o spolupráci s jinými příslušnými subjekty působícími v oblasti rozvoje lidského kapitálu v EU a ve světě.“

4. *“La commission et le comité scientifique s'efforcent d'établir, le cas échéant, des relations de coopération avec les organisations intergouvernementales et non gouvernementales qui pourraient contribuer à leurs travaux,*

notamment avec le comité scientifique sur la recherche antarctique, le comité scientifique pour les recherches océaniques et la commission internationale de la chasse à la baleine.“

“Komise a vědecký výbor se snaží podle potřeby rozvíjet vztahy spolupráce s mezinárodními nebo nevládními organizacemi, které by mohly přispět k jejich práci, včetně Vědeckého výboru pro výzkum Antarktidy, Vědeckého výboru pro výzkum oceánů a Mezinárodní velrybářské komise.“

5. *“Dans le cadre de sa politique de coopération avec les pays en développement ainsi que pour assurer une réponse adéquate face aux situations d'insécurité alimentaire causées par des déficits alimentaires graves ou par des crises alimentaires, la Communauté met en oeuvre des actions d'aide alimentaire ainsi que des actions d'appui à la sécurité alimentaire en faveur des pays en développement.“*

“V rámci své politiky spolupráce s rozvojovými zeměmi a z hlediska vhodného způsobu reagování na nedostatečné zajišťování potravin z důvodu jejich vážného nedostatku nebo z důvodů potravinových krizí uskutečňuje Společenství v rozvojových zemích opatření potravinové pomoci a opatření pro podporu zajišťování potravin.“

6. *“Dans le cadre de son mandat, et conformément à l'article 47, le Bureau peut établir des formes de coopération avec les pays tiers, sur des aspects techniques notamment en ce qui concerne le renforcement des capacités des Etats tiers dans le cadre des programmes de protection régionale.“*

“V rámci svého mandátu a v souladu s článkem 47 může úřad navázat různé formy spolupráce s třetími zeměmi po stránce technické, zejména co se týká posílení kapacit třetích zemí v rámci programů regionální ochrany.“

Slovesné konstrukce

Dle funkce Word Sketch v programu SketchEngine je nejčastěji dějové jméno *coopération* předmětem následujících sloves (673 případů) *renforcer, favoriser,*

faciliter, améliorer, promouvoir, concerner, encourager, instaurer, soutenir, développer, intensifier, établir, organiser, assurer, prévoir, conclure.

Kategoriálními slovesy jsou např. *instaurer, établir, conclure, exercer.*

Významově se slovesná spojení se jménem *coopération* týkají zejména zlepšování, posilování, podporování či zintenzivnění kooperace a také jejího případného vzniku mezi subjekty. Vyskytuje se také ve vztahu s kategoriálními slovesy, jako *“instaurer la coopération“, “établir la coopération“, “conclure la coopération“* atd.

Např.

7. *“Pour ce qui est des plans d'urgence externes, les États membres devraient tenir compte de la nécessité de favoriser une coopération accrue en matière de secours relevant de la protection civile en cas de catastrophe majeure.“*

“Pokud jde o vnější havarijní plány, měly by členské státy brát zřetel na potřebu usnadnit větší spolupráci při pomocných akcích civilní ochrany v případě závažných havárií.“

Sémantická stránka

Dějové jméno *coopération* je jméno všeobecné. V korpusu je hojně rozvito přívlastky a v jeho valenčním poli je spousta různých aktantů, což je zřejmé z počtu výskytů dle SketchEnginu výše.

Coopération má dějový význam.

Závěrem bych doplnila, že dle českého výkladového slovníku⁵² jde u jména *coopération* o vzájemnou součinnost, o společnou práci dvou nebo více subjektů, o příspěví v nouzi, poskytnutí prostředků k dosažení nějakého cíle, je to podpora, ochrana.

⁵² Dostupný na <http://bara.ujc.cas.cz/psjc/>

5.2.1.5 Proposition

Dějové jméno *proposition*, podstatné jméno v ženském rodě, se v korpusu vyskytuje 2233krát v jednotném i množném čísle.

Derivace ze slovesa

Sloveso, ze kterého je dějové jméno odvozeno sufixem *-tion* je sloveso *proposer*. Dle TLFi⁵³ je to výpůjčka z latiny ze slova *propositio* a je zde uvedeno, že odpovídá slovesu *proposer*.

V následující tabulce je shrnut výskyt a překlad tohoto slovesa v korpusu CORTE:

Tabulka č.10: Dějové jméno *proposition* – sloveso *proposer*

Sloveso	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2	Překlad 3
proposer	321	navrhnout/ nabídnout	poskytnout	předložit

Sloveso *proposer* se v korpusu CORTE vyskytuje často ve tvaru infinitivu, opět je jeho výskyt v porovnání s dějovým jménem *proposition* menší (tvoří 14,5% z výskytů jména *proposition*).

SketchEngine

Jméno *proposition* je rozvito v 257 případech těmito přívlastky: *législativ*, *initiale*, *concrète*, *actuelle*, *nécessaire*, *présentée*, *envisagée*, *susmentionnée*, *modifiée*, *appropriée*.

Za jménem se po předložce *de* nacházejí *règlement*, *décision*, *directive*, *modification*, *décision-cadre*, *financement*, *recommandation*, *projet*, *action*, *révision*, *engagement*, *instrument* atd.; ve tvaru *du* jsou to přívlastky *haut représentant*, *directeur*, *groupe*, *conseil* a ve tvaru *des* s přívlastkem *États* (469 případů).

S předložkou *à* (6 případů) ve tvaru *au* to jsou přívlastky *comité*, *Parlement*.

⁵³ Trésor de la langue française, dostupný na:
<http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/advanced.exe?126;s=1370394480;>

Nejčastěji je dějové jméno *proposition* předmětem (521 případů) sloves *voir*, *avoir*, *présenter*, *approuver*, *soumettre*, *transmettre*, *structurer*, *élaborer*, *adopter*, *soutenir*, *refuser*, *modifier*, *faire*, *concerner*.

Podmětem (516 případů) je u sloves *viser*, *respecter*, *prévenir*, *relever*, *avoir*, *être*, *concerner*, *simplifier*, *contenir*, *modifier*, *faire*, *pouvoir*, *devoir*, *chercher*, *définir*, *conduire*, *indiquer*, *couvrir*, *permettre*.

Překlad

Jméno *proposition* je termínem, který se využívá ve více vědních oborech, v lingvistice znamená *věta* (vedlejší či hlavní), v matematice *poučka* a v logice *tvrzení*. V právní oblasti znamená jméno *proposition* *návrh*, který je někým podán. Dle výkladového slovníku⁵⁴ je to nějaký námět, plán předkládaný, aby se rozhodovalo o jeho uskutečnění. Z tohoto důvodu se ve valenčním poli jména *proposition* vyskytuje mnoho dalších členů, které určují, kdo návrh podal, komu byl předložen, čeho nebo koho se návrh týká atd.

Např.

1. “*La Commission a transmis **la proposition** de décision du Conseil concernant l'accès en consultation au système d'information sur les visas (VIS) par les autorités des États membres compétentes en matière de sécurité intérieure et par l'Office européen de police (Europol) aux fins de la prévention et de la détection des infractions terroristes et des autres infractions pénales graves, ainsi qu'aux fins des enquêtes en la matière (dénommée ci-apres "**la proposition**") au Contrôleur européen de la protection des données (CEPD) par lettre datée du 24 novembre 2005. Le CEPD interprète cette lettre comme une demande d'avis a formuler a l'intention des institutions et organes communautaires, comme cela est prévu a l'article 28, paragraphe 2, du règlement (CE) no 45/2001. Le CEPD est d'avis qu'il convient de mentionner le présent avis dans le préambule de la décision.*“

⁵⁴ Dostupný na <http://bara.ujc.cas.cz/psjc/>

“Návrh rozhodnutí Rady o konzultačním přístupu do VIS pro orgány členských států odpovědné za vnitřní bezpečnost a pro Europol za účelem prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a dalších závažných trestných činů (dále jen: "**návrh**") odeslala Komise evropskému inspektorovi ochrany údajů (EIOÚ) v dopise ze dne 24. listopadu 2005. EIOÚ chápe tento dopis jako žádost o radu pro orgány a subjekty Společenství, jak je uvedena v čl. 28 odst. 2 nařízení (ES) č. 45/2001. Podle Evropského inspektora ochrany údajů by toto stanovisko mělo být uvedeno v preambuli rozhodnutí.“

- V tomto příkladu je návrh rozhodnutí (*la proposition de décision*) podán Radou (*Conseil*) – ve vztahu k návrhu je *agensem*, v příkladu jsou dále informace o tom, že ho Rada podala Komisi – ve vztahu k návrhu je to *patients*, Komise ho zaslala evropskému inspektorovi ochrany údajů (*intermédiaire*), návrh se týká konzultačního přístupu do VIS (předmět – *objet*) a tento přístup je pro orgány členských států odpovědné za vnitřní bezpečnost a pro Europol (*bénéficiaires*), účelem je prevence odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a dalších závažných trestných činů (*but*).

Slovesné konstrukce

Dle funkce Word Sketch v programu SketchEngine je nejčastěji dějové jméno *proposition* předmětem následujících sloves (521 případů) sloves *voir*, *avoir*, *présenter*, *approuver*, *soumettre*, *transmettre*, *structurer*, *élaborer*, *adopter*, *soutenir*, *refuser*, *modifier*, *faire*, *concerner*. Je také součástí kategoriálních konstrukcí jako “*présenter une proposition*“ či “*faire une proposition*“.

Příklady některých slovesných konstrukcí dějového jména *proposition*:

2. “*Le principe de disponibilité, tel que décrit dans le programme de La Haye, prévoit que tout agent des services répressifs d'un État membre qui a besoin de certaines informations dans l'exercice de ses fonctions peut les obtenir des services d'un autre État membre, moyennant le respect de certaines conditions. La Commission présentera des **propositions** a cette fin, portant notamment sur*

la possibilité d'une consultation réciproque des bases de données des États membres.“

“Zásada dostupnosti stanovená v haagském programu uvádí, že informace nutné pro účely prosazování zákona, které potřebují orgány jednoho členského státu, mu za určitých podmínek zpřístupní orgány jiného členského státu. Komise předloží **návrhy** k zajištění této zásady, včetně možnosti vzájemného přístupu do databází členských států.“

3. “Le Comité approuve donc **la proposition** a l'examen et souhaite qu'elle soit rapidement approuvée par le Parlement et le Conseil.“

“Výbor schválil návrh, jenž je předmětem tohoto stanoviska, a požádal, aby byl urychleně schválen Parlamentem a Radou.“

4. “Le Parlement européen peut, à la majorité des membres qui le composent, demander à la Commission de soumettre toute proposition appropriée sur les questions qui lui paraissent nécessiter l'élaboration d'un acte de l'Union pour la mise en œuvre des traités. Si la Commission ne soumet pas de proposition, elle en communique les raisons au Parlement européen.“

“Evropský parlament může většinou hlasů všech svých členů požádat Komisi, aby předložila vhodný **návrh** ve věcech, u nichž má za to, že je k provedení Smluv potřeba aktu Unie. Pokud Komise návrh nepředloží, sdělí Evropskému parlamentu důvody.“

Sémantická stránka

Dějové jméno *proposition* je v korpusu hojně zastoupeno, je jedním z termínů právního jazyka.

Jedná se o návrh, který je někým předložen, může mít písemnou i ústní formu, v rámci legislativních textů se jedná spíše o písemnou. Jeho význam je aktualizován v kontextu, kde jsou zastoupeny role (aktanty) dané věty, tzn. agens, patiens, účel nebo bénéficiaire atd.

Můžeme říci, že oba jeho významy (konkrétní i predikativní) probíhají současně, je to dokument, který má jistý obsah, vyjadřuje děj, výsledek děje, který je navrhován dále ke schválení jinou osobou/osobami.

5.2.2 Dějová jména se sufixem *-ment* v korpusu CORTE

Tabulka č. 11 Vybraná jména na *-ment*

Dějové jméno	Výskyt
règlement	5363
fonctionnement	1046
gouvernement	676
développement	1979
enseignement	616

5.2.2.1 Règlement

Dějové jméno *règlement*, podstatné jméno mužského rodu, se vyskytuje v korpusu CORTE 6614krát, z toho se v množném čísle vyskytuje 272krát a 1251krát je ze všech výskytů v korpusu bez diakritiky ve tvaru *reglement*, bez *l'accent grave*. Pro zkoumání tohoto dějového jména budu upřednostňovat výskyt *règlement* s diakritikou, tj. 5363 výskytů.

Derivace ze slovesa

Sloveso, ze kterého je dějové jméno *règlement* odvozeno je sloveso *régler*, a to sufixem *-ment*, což uvádí i TLFi⁵⁵. Zde je analýza jeho výskytu a překladu v korpusu CORTE:

Tabulka č.12: Dějové jméno *règlement* – sloveso *régler*

Sloveso	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2
Régler	51	vyřešit/rozhodnout /upravit/platit	rozhodnutí/řešení/ vyřešení

Sloveso *régler* se nevyskytuje v korpusu tak často jako jméno *règlement*, jeho výskyt tvoří pouze 1% výskytu dějového jména. V českém jazyce je překlad slovesa

⁵⁵ Trésor de la langue française, dostupný na:
<http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/advanced.exe?151;s=1370394480;>

často vyjádřen podstatným jménem, viz překlad 2 v předešlé tabulce – *rozhodnutí, řešení, vyřešení*.

Příklady překladu slovesa *régler*:

1. „...c) *des recommandations en vue de régler les désaccords.*“

„...c) návrhů **rozhodnutí** o neshodách.“

2. „6. *Les transporteurs aériens de chaque partie sont autorisés à régler en monnaie locale les dépenses engagées sur le territoire de l'autre partie (notamment pour l'achat de carburant). Ils peuvent, à leur discrétion, régler ces dépenses dans une monnaie librement convertible, conformément à la réglementation nationale des changes.*“

„6. *Letečtí dopravci každé strany mají právo platit místní výdaje, včetně zakoupení paliva, na území druhé strany v místní měně. Letečtí dopravci každé strany mohou dle svého uvážení platit tyto výdaje na území druhé strany ve volně směnitelných měnách, v souladu s měnovými předpisy platnými na daném území.*“

3. „7. *Si le tribunal estime qu'il y a eu violation du présent accord et que la partie responsable de cette violation n'y remédie pas ou ne parvient pas, dans les quarante jours suivant la notification de la décision du tribunal, à un accord mutuellement acceptable avec l'autre partie, cette dernière peut suspendre l'application d'avantages comparables découlant du présent accord, jusqu'à ce que les parties parviennent à régler le différend.*“

„7. *Pokud rozhodčí soud shledá, že tato dohoda byla porušena a odpovědná strana neprovádí nápravná opatření ani nedosáhla dohody o vzájemně uspokojivém řešení s druhou stranou do 40 dnů od vyhlášení rozhodčího nálezu, může druhá strana pozastavit srovnatelné výhody vyplývající z této dohody do doby, než strany dosáhnou dohody o **vyřešení** sporu.*“

SketchEngine

Rozvíjejícími přívlastky jsou v 397 případech *intérieur, ultérieur, financier, financier-cadre, général, communautaire modifié, abrogé, technique* atd.

Po předložce *de se* v 148 případech za jménem vyskytuje *procédure, application, base*; ve tvaru *du* je to *litige* a ve tvaru *des* je to *différends*

Výsledky nejsou ale úplně přesné, jelikož je slovo *règlement* většinou doprovázeno čísly a písmeny, které určují, o jaké nařízení se jedná, a to v některých případech narušuje tagování (např. *règlement (CEE) n° 793/93 du Conseil et au règlement (CEE) n° 1488/94 de la Commission*).

Vyskytují se zde tedy další přívlastky nepřímé s předložkou *de* jako *Conseil, Commission* nebo *Parlement européen*, které se nezobrazují pomocí funkce Word Sketch v elektronickém rozhraní SketchEngine. Tyto přívlastky zastupují toho, kdo nařízení vytvořil, ve francouzské syntaxi bychom je označili jako *complément du nom*.

Příklady přívlastků neshodných dějového jména *règlement*:

1. „**Règlement d'application**

Un règlement ultérieur fixe les modalités d'application du présent règlement.“

„**Prováděcí nařízení**

Prováděcí pravidla k tomuto nařízení stanoví další nařízení.“

2. „b) *Les parties conviennent que «les mesures appropriées» mentionnées à l'article 19 constituent des mesures prises conformément au droit international. Si une partie prend une mesure en cas d'urgence spéciale en application de l'article 19, l'autre partie peut invoquer la procédure relative au règlement des différends.*“

„b) *Strany se dohodly, že „vhodná opatření“ uvedená v článku 19 jsou opatření přijatá v souladu s mezinárodním právem. Přijme-li některá strana opatření ve*

*zvláště naléhavém případě podle článku 19, může druhá strana využít postup týkající se **urovnávání sporů**.*“

(V tomto příkladu 2. se jedná u dějového jména o jiný význam, než je v případě nejčastějšího překladu *nařízení*.)

Dle funkce Word Sketch v programu SketchEngine je nejčastěji dějové jméno *règlement* předmětem (999 případů) následujících sloves: *adopter, modifier, voir, abroger, établir, présenter, arrêter, accélérer, proposer, appliquer, adapter, remplacer* atd. Podmětem (919 případů) je u sloves *être, établir, porter, affecter, atteindre, viser, constituer, dépasser, proposer, respecter, ouvrir, prendre, comporter* atd.

Překlad

Dle slovníku LINGEA⁵⁶ je dějové jméno *règlement* překládáno jako *nařízení, předpis, řád* nebo *urovnání, vyřízení, vypořádání* (např. sporu), dále *zaplacení, úhrada* (např. částky). Dále se používá v právních textech překlad *vyrovnání* (např. soudní).

Překlady vyskytující se v korpusu jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č.13: Dějové jméno *règlement* – překlad v korpusu CORTE

Dějové jméno	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2	Překlad 3
<i>règlement</i>	5363	nařízení	řád (jednací)/předpis (bezpečnostní, finanční)	urovnání (soudní)/řešení (sporů)/vyrovnání

Překlady odpovídají těm ze slovníku LINGEA.

Často se v korpusu opakuje také jméno *réglementation* a *règle*.

Règle se vyskytuje v korpusu 270krát a jeho překlad dle slovníku LINGEA je *pravidlo*. V korpusu je *règle* přeloženo také jako *povinnost, zásada, předpis*.

⁵⁶ Dostupný na <http://slovníky.lingea.cz/Home.aspx?set=frcz&n=7ffff>

Réglementation je zastoupen v korpusu 351krát a jeho překlad ze slovníku LINGEA je *právní úprava, předpis, upravení nařízením, upravení předpisem*; na něco tedy již “působí“ *règlement*. V korpusu je *réglementation* přeloženo jako *regulace, přípravek, navrhnutá nařízení, základ nařízení, současná pravidla* atd., nejčastěji tedy nějakým nejednoslovným výrazem, aby byl dostatečně vysvětlen význam slova.

Je tedy zřejmé, že díky jiným sufixům se mění i význam daného jména.

Slovesné konstrukce

Dle funkce Word Sketch v programu SketchEngine je nejčastěji dějové jméno *règlement* předmětem následujících sloves: *adopter, modifier, voir, abroger, établir, présenter, arrêter, accélérer, proposer, appliquer, adapter, remplacer* atd.

Jelikož má toto jméno psanou formu a jedná se o dokument, často jsou slovesy aktualizovány jeho fáze vzniku, často se pojí s kategoriálním slovesem jako “*adopter un règlement*“ a s dalšími jako *établir, présenter*.

Sémantická stránka

Dle výkladového slovníku⁵⁷ je dějové jméno *règlement* závazným předpisem, příkazem či rozkazem, který je všeobecně platný a písemný. Je to tedy pravidlo, dle kterého je třeba jednat, jeho neplnění je trestáno.

Význam tohoto jména je tedy prostředkový, je to dokument, který je sepsán proto, aby něco přikazoval, vynucuje si nějaké chování, je imperativní. Opět se jedná o dva významy (dokument na jedné straně – konkrétní a predikativní – na druhé straně přikazuje), které se aktualizují současně a jméno má **rezultativní význam** jako psaný dokument v právních textech.

Jelikož se jedná o dokument, jeho fáze “rozpracování“ a aplikace jsou aktualizovány v kontextu, např. slovesem či adjektivem.

⁵⁷ Dostupný na <http://bara.ujc.cas.cz/psjc/>

5.2.2.2 Fonctionnement

Dějové jméno *fonctionnement*, podstatné jméno mužského rodu, se vyskytuje v korpusu CORTE 1046krát v jednotném i množném čísle

Derivace ze slovesa

Sloveso, ze kterého je dějové jméno *fonctionnement* odvozeno je sloveso *fonctionner*, a to sufixem *-ment*, což uvádí i TLFi⁵⁸. Zde je analýza jeho výskytu a překladu v korpusu CORTE:

Tabulka č.14: Dějové jméno *fonctionnement* – sloveso *fonctionner*

Sloveso	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2
fonctionner	100	vykonávat činnost/fungovat	zacházení/fungování/ chod

Sloveso *fonctionner* se opět oproti výskytu dějového jména *fonctionnement* nevyskytuje v korpusu tak často, v porovnání tvoří pouze 10% výskytu dějového jména.

Jeho překlad je často v českém jazyce vyjádřen podstatným jménem, viz překlad 2 v tabulce výše, dále je překlad upraven dle podmětu, např. “*le centre fonctionne*“ je přeloženo jako “*středisko je provozováno*“. V tabulce nejsou tedy uvedeny opravdu všechny jeho překlady vyskytující se v korpusu CORTE.

Příklady překladu slovesa *fonctionner*:

1. “16.4.1. *Les fenêtres, éclairages zénithaux et systèmes d'aération, comportant des mécanismes d'ouverture, de réglage et de blocage, doivent être conçus de manière a **fonctionner** en toute sécurité.*“

“16.4.1 *Okna, světlíky a větrací zařízení, které jsou otevírány, nastavovány či uzavírány musí být navrženy tak, aby bylo zaručeno bezpečné **zacházení** s nimi.*“

⁵⁸ Trésor de la langue française, dostupný na:
<http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/advanced.exe?176;s=1370394480;>

SketchEngine

Rozvíjejícími přívlastky jsou v 88 případech *normal, défectueux, harmonieux, correct, efficace, opérationnel, futur, équitable, continu, effectif, pratique, global, technique, général*.

Po předložce *de* (225 případů) se za jménem *fonctionnement* nachází *marché, moteur, système, triangle, serveur, mécanisme, réseau, ventilateur, régime, secrétariat, accord, conseil, transport, dispositif, installation, cadre, règlement, disposition, programme, procédure, institution, point*.

Dle funkce Word Sketch v programu SketchEngine je nejčastěji dějové jméno *fonctionnement* předmětem (184 případů) následujících sloves *préserver, contrôler, assurer, superviser, compromettre, favoriser, surveiller, faciliter, vérifier, améliorer, affecter, garantir, examiner, promouvoir, concerner, permettre, suivre, avoir*.

Podmětem (15 případů) je u sloves *devoir, permettre, pouvoir, être*.

Překlad

Dle slovníku LINGEA⁵⁹ je dějové jméno *fonctionnement* překládáno jako *fungování, provoz* či *chod*.

Překlady vyskytující se v korpusu jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č.15: Dějové jméno *fonctionnement* – překlad v korpusu CORTE

Dějové jméno	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2	Překlad 3
fonctionnement	1046	fungování/ chod	provoz	postup práce/činnost

Překlady odpovídají těm ze slovníku LINGEA, navíc u jeho překladu platí to samé, jako u slovesa *fonctionner*, že se jeho překlad přizpůsobuje tomu, k čemu se vztahuje, např. v nadpise "*Composition et fonctionnement*", který se vztahuje ke správní

⁵⁹ Dostupný na <http://slovníky.lingea.cz/Home.aspx?set=frcz&n=7ffff>

radě je *fonctionnement* přeloženo jako *postup práce*. Často je používán překlad *činnost*, liší se tedy dle životnosti/neživotnosti.

Příklady překladu jména *fonctionnement*:

2. “*considérant qu'il convient de prévoir des dispositions propres à faciliter la constitution et le **fonctionnement** de ces groupements; que, à cet effet, il y a lieu de permettre aux États membres de leur accorder des aides dont la Communauté assurera, pour une part, le financement; qu'il importe, toutefois, de limiter le montant de ces aides et de leur conférer un caractère transitoire et dégressif afin qu'augmente progressivement la responsabilité financière des producteurs;*“

“*vzhledem k tomu, že je nutné přijmout ustanovení, která usnadní vytváření a **činnost** těchto seskupení; že je proto nutné umožnit členským státům, aby jim poskytnuly podporu financovanou zčásti Společenstvím; že je však nutné výši této podpory omezit, poskytovat ji pouze dočasně a postupně ji snižovat, aby postupně rostla finanční zodpovědnost producentů;*“

3. “*la commission administrative prend les décisions visées au present article sur rapport d'une commission des comptes qui lui fournit un avis motive. La commission administrative fixe les modalités de **fonctionnement** et la composition de la commission des comptes*“

“*Správní komise přijme rozhodnutí uvedená v tomto článku na základě zprávy účetní komise, která k ní předloží odůvodněné stanovisko. Správní komise určí metody **práce** a složení účetní komise.*“

Slovesné konstrukce

Dle funkce Word Sketch v programu SketchEngine je nejčastěji dějové jméno *fonctionnement* předmětem (184 případů) následujících sloves *préserver, contrôler, assurer, superviser, compromettre, favoriser, surveiller, faciliter, vérifier, améliorer, affecter, garantir, examiner, promouvoir, concerner, permettre, suivre, avoir*.

Podmětem (15 případů) je u sloves *devoir, permettre, pouvoir, être*.

Kategoriálními slovesy jsou např. *assurer, garantir*.

Často je sloveso v infinitivu před jménem *fonctionnement*.

Např.

4. “*Les États membres peuvent accorder aux groupements reconnus de producteurs durant les trois années suivant la date de la reconnaissance visée à l'article 7 paragraphe 3 des aides pour encourager leur constitution et faciliter leur **fonctionnement**.*“

“*Členské státy mohou poskytnout uznaným seskupením producentů během tří let, počínaje dnem jejich uznání stanoveným v čl. 7 odst. 3, podpory, aby podpořily jejich zakládání a usnadnily jejich **činnost**.*“

Podrobněji není potřeba se slovesnými konstrukcemi zabývat.

Sémantická stránka

Dějové jméno *fonctionnement* je jméno všeobecné, v korpusu je blíže určováno např. přívlastky a jeho zasazením do kontextu v korpusu. Ze sémantického hlediska se v jeho valenčním poli vyskytuje mnoho aktantů jako aktualizátorů jeho významu.

Fonctionnement má dějový význam, v kontextu může označovat stav či výsledek děje.

5.2.2.3 Gouvernement

Dějové jméno *gouvernement*, podstatné jméno v mužském rodě, se v korpusu vyskytuje 676krát v jednotném i množném čísle.

Derivace ze slovesa

Sloveso, ze kterého je dějové jméno *gouvernement* odvozeno je sloveso *gouverner*, a to sufixem *-ment*, což uvádí i TLFi⁶⁰. Zde je analýza jeho výskytu a překladu v korpusu CORTE:

Tabulka č.16: Dějové jméno *gouvernement* – sloveso *gouverner*

Sloveso	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2
<i>gouverner</i>	2	řídít	-

Sloveso *gouverner* se vyskytuje v korpusu pouze 2krát v činném rodě a 2krát jako participium přítomné *gouvernant* s funkcí přídavného jména.

V porovnání se jménem *gouvernement* je výskyt slovesa úplně nepatrný.

Příklady výskytu slovesa *gouverner*:

Např.

1. “*Cette variable établit uniquement une distinction entre les catégories "contrôle public" et "contrôle privé". La première catégorie fait référence a toute entreprise sur laquelle les autorités publiques peuvent exercer, directement ou indirectement, une influence dominante du fait de leur propriété de celle-ci, de leur participation financière dans celle-ci ou des règles qui la **gouvernent**. Il sera présumé que les autorités publiques exercent une influence dominante (ou un contrôle) sur une entreprise lorsque ces autorités, directement ou indirectement:*“

⁶⁰ Trésor de la langue française, dostupný na:
<http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/visusel.exe?205;s=1370394480;r=8;nat=;sol=1;>

“Tato proměnná rozlišuje pouze mezi kategoriemi "veřejná kontrola" a "soukromá kontrola". První kategorie se týká jakéhokoli podniku, nad nímž mohou veřejné orgány přímo nebo nepřímo vykonávat rozhodující vliv vlastnictvím takového podniku, svou finanční účastí v něm nebo pravidly, jimiž **je řízen**. Má se za to, že veřejné orgány mají rozhodující (kontrolní) vliv, pokud přímo či nepřímo:“

2. “(c) dans les limites des pouvoirs attribués au tribunal par sa loi de procédure, les conséquences de l'inexécution totale ou partielle de ces obligations, y compris l'évaluation du dommage dans la mesure où des règles de droit la **gouvernent**;“

“(c) důsledky úplného nebo částečného porušení těchto závazků včetně stanovení škody, jsou-li stanoveny právem v rámci pravomocí přiznaných soudu jeho procesním právem;“

V těchto dvou případech sloveso nemá význam *vládnout*, který je význačný pro právní jazyk. Dle slovníku LINGEA⁶¹ mohou překlady být nejen *vládnout*, ale i *řídít*, *ovládat*, *spravovat*, či *kormidlovat* (loď).

Co se týče participia přítomného *gouvernant*, v případě “*mesures gouvernant le retour*“ je přeloženo jako “*opatření určující podmínky návratu*“ a v případě “*ainsi que celles gouvernant l'admissibilité des preuves*“ jako “*jakož i ta, jimiž se řídí přípustnost důkazů*“.

SketchEngine

Rozvíjejícími přívlastky u jména *gouvernement* jsou v 81 případech *sud-africain, zimbabwéen, danois, italien, espagnol, régional, bénéficiaire, local, allemand, général, national, relatif*.

Po předložce *de* se za jménem *gouvernement* (266 případů) nachází ve tvaru *du* či *des État, États-Unis, royaume, pays*. Velké množství zastupuje kolokace “*gouvernements des États membres*“ (126krát).

⁶¹ Slovník LINGEA dostupný na <http://slovniky.lingea.cz/Home.aspx> .

Nejčastěji je dějové jméno *gouvernement* předmětem (31 případů) sloves *associer, appuyer, aider, représenter, avoir, engager, savoir*.

Podmětem (33 případů) je u sloves *mentionner, devoir, inclure, avoir, être, désigner, faire, établir, prendre, identifier, jouer, vouloir*.

Překlad

Dle slovníku LINGEA⁶² je dějové jméno *gouvernement* překládáno jako *vláda, vládnutí, vedení*.

Překlady vyskytující se v korpusu jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č.17: Dějové jméno *gouvernement* – překlad v korpusu CORTE

Dějové jméno	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2	Překlad 3
<i>gouvernement</i>	676	vláda	orgán/strana	řízení

Překlady ze slovníku LINGEA se v korpusu vyskytují, dle kontextu je v některých případech překlad jiný, ale převážná část překladů je v právních textech“*vláda*“.

V korpusu CORTE se nachází kolokace “*les chefs d’État et (ou) de gouvernement*“ (10krát) přeložená jako “*hlavy států a (nebo) předsedové vlád*“ a “*les représentants des gouvernements des États membres*“ (54krát) přeložené jako “*zástupci vlád členských zemí*“.

Příklady překladu jména *gouvernement*, jiné než *vláda*:

3. “1. *Lorsqu'un navire, relevant des prescriptions des mesures spéciales pour renforcer la sûreté maritime de la convention SOLAS et du code ISPS ou de celles de l'article 3 du présent règlement, annonce son intention d'entrer dans un port d'un État membre, l'autorité de sûreté maritime compétente de cet État membre exige la fourniture des renseignements prévus au paragraphe 2.1 de la règle 9 (navires ayant l'intention d'entrer dans un port d'un autre **gouvernement contractant**) des mesures spéciales pour renforcer la sûreté maritime de la convention SOLAS. Cette autorité analyse, dans la mesure nécessaire, les*

⁶² Dostupný na <http://slovníky.lingea.cz/Home.aspx?set=frcz&n=7ffff>

renseignements fournis, et applique, en tant que de besoin, les procédures prévues au paragraphe 2 de la même règle SOLAS.“

*“1. Pokud loď, na kterou se vztahují požadavky zvláštních opatření ke zvýšení bezpečnosti námořní dopravy úmluvy SOLAS a předpisu ISPS nebo článku 3 tohoto nařízení, oznámí svůj úmysl vplout do přístavu členského státu, požádá orgán příslušný pro bezpečnost námořní dopravy tohoto členského státu o poskytnutí informací uvedených v pravidle 9 odst. 2.1 (lodě směřující do přístavu jiné **smluvní strany**) zvláštních opatření ke zvýšení bezpečnosti námořní dopravy úmluvy SOLAS. V případě potřeby tento orgán poskytnuté informace posoudí a případně použije postup stanovený v článku 2 uvedeného pravidla úmluvy SOLAS.“*

4. *“La réflexion sur une norme communautaire minimale en ce qui concerne la réglementation destinée à accroître la transparence du secteur devrait être poursuivie [15]. Cette réglementation minimale pourrait être contraignante ou bien prendre la forme d'un code de conduite pour le secteur associatif. Les normes de transparence pourraient inclure la publication annuelle de comptes soumis à un audit indépendant, des règles de **gouvernement** d'entreprise et l'obligation d'établir une piste d'audit pour les paiements. Étant donné le grand nombre d'organisations non lucratives/caritatives basées hors de l'UE qui possèdent des bureaux dans un ou plusieurs États membres, il faudrait également que les mesures en matière de transparence aient un effet à l'extérieur de l'Union.“*

*“Měla by být dále zkoumána minimální evropská norma pro pravidla určená ke zvýšení transparentnosti těchto organizací [15]. Tato norma by mohla mít podobu buď závazného nařízení nebo kodexu chování dobročinných organizací. Příslušné normy pro transparentnost by mohly zahrnovat každoroční zveřejňování nezávisle auditované účetní závěrky, pravidla **správy a řízení** a dále požadavek předložit účetní protokol vyplacených částek. Vezmeme-li v úvahu, kolik neziskových/dobročinných organizací sídlí mimo EU, ale má pobočky v jednom nebo více členských státech, bylo by zapotřebí, aby měla opatření na zvýšení transparentnosti dopad také mimo EU.“*

Slovesné konstrukce

Nejčastěji je dějové jméno *gouvernement* předmětem (31 případů) sloves *associer, appuyer, aider, représenter, avoir, engager, savoir*.

Podmětem (33 případů) je u sloves *mentionner, devoir, inclure, avoir, être, désigner, faire, établir, prendre, identifier, jouer, vouloir, exercer*.

Kategoriálním slovesem je např. *engager*.

Slovesné konstrukce s dějovým jménem *gouvernement* není třeba blíže analyzovat. Zajímavější je jeho sémantická stránka a aktualizace významů.

Sémantická stránka

Dějové jméno *gouvernement* aktualizuje svůj význam v kontextu. Nejčastěji je to význam konkrétní, jako např. "*gouvernements des États membres*", kde se jedná o vládu jako "*ústřední orgány řídící stát, zemi apod., sbor ministrů*"⁶³, je to tedy něco konkrétního, co si dokážeme představit.

Dějový význam tohoto jména je aktualizován v příkladu č. 4., kde se jedná o "*správu a řízení*" obecně, není zde konkrétním jménem.

Jeho významy se tedy aktualizují odděleně, v právních textech častěji jako konkrétní jméno.

⁶³ Dle výkladového slovníku českého jazyka, dostupný na <http://bara.ujc.cas.cz/psjc/search.php>

5.2.2.4 Développement

Dějové jméno *développement*, podstatné jméno v mužském rodě, se v korpusu vyskytuje 1979krát v jednotném i množném čísle.

Derivace ze slovesa

Sloveso, ze kterého je dějové jméno *développement* odvozeno je sloveso *développer*, a to sufixem *-ment*, což uvádí i TLFi⁶⁴. Zde je analýza jeho výskytu a překladu v korpusu CORTE:

Tabulka č.18: Dějové jméno *développement* – sloveso *développer*

Sloveso	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2
<i>développer</i>	349	rozvinout/rozdíjet/ vyvinout/rozšířit	výstavba/rozvoj/ rozvíjení

Často se sloveso *développer* vyskytuje v infinitivu, kdy je překládáno nejčastěji jako *rozvoj*, v korpusu se vyskytuje dále ve tvaru participií jako *développant* a *développé*. Jeho překlad je často použit dle kontextu a k překladu je používáno nominální vyjádření, jako *rozvoj*, *rozvinutí*, *výstavba*.

V porovnání se jménem *développement* tvoří výskyt slovesa 17,5% z výskytu dějového jména.

Příklady překladu slovesa *développer*:

1. “*a) peuvent adopter des mesures destinées à encourager la coopération entre États membres par le biais d’initiatives visant à améliorer les connaissances, à **développer** les échanges d’informations et de meilleures pratiques, à promouvoir des approches novatrices et à évaluer les expériences, à l’exclusion de toute harmonisation des dispositions législatives et réglementaires des États membres;*“

⁶⁴ Trésor de la langue française, dostupný na:
<http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/visusel.exe?12;s=3242110545;r=1;nat=:sol=1;>

“a) přijímat opatření určená k podpoře spolupráce mezi členskými státy prostřednictvím podnětů, které mají za cíl zlepšování znalostí, **rozvoj** výměny informací a osvědčených zkušeností, podporu inovačních přístupů a vyhodnocování zkušeností, s vyloučením harmonizace právních předpisů členských států;“

2. “7. Les parties soulignent l'importance de collaborer en vue de l'adoption de pratiques et de normes compatibles afin de renforcer la sûreté du transport aérien et de réduire les divergences entre les réglementations. À cette fin, les parties exploitent pleinement et **développent** les canaux existants pour discuter des mesures de sûreté actuelles et proposées.“

“7. Strany zdůrazňují význam práce na dosažení vzájemné slučitelnosti postupů a norem jako prostředku zlepšení ochrany letecké dopravy a minimalizace rozdílů v právních předpisech. K tomuto účelu strany plně využijí a **rozvinou** stávající diskusní kanály o současných a navrhovaných bezpečnostních opatřeních.“

SketchEngine

Rozvíjejícími přívlastky jsou v 473 případech *durable, rural, technologique, régional, urbain, économique, harmonieux, rationnel, social, local, professionnel, international, territorial, constant, progressif*. Nejčastěji je to “*développement durable*“ či “*développement économique*“.

Po předložce *de* (384 případů) se v korpusu za jménem *développement* nachází *Amérique, chemin de fer, réseau, capacité, technologie, méthode, partenariat, stratégie, pratique, produit, activité, instrument, capital humain, système, échange, ressource, millénaire, tourisme, qualification, médicament, infrastructure, compétence, disposition, territoire, connaissance, région, marché, intervention, secteur, service, entreprise, pays*.

Nejčastěji je dějové jméno *développement* předmětem (327 případů) sloves *constituer, favoriser, promouvoir, soutenir, encourager, assurer, permettre, améliorer,*

concerner, garantir, être, impliquer, préconiser, poursuivre, gérer, achever, savoir, initier, lancer, continuer, avoir, financer, offrir, concilier, coordonner, bloquer, renforcer; nejčastěji to je “*constituer le développement*“.

Podmětem (156 případů) je u sloves *devoir, être, dépendre, revêtir, rester, dépasser, tenir compte* atd.

Po dějovém jméně *développement* se často nachází trpný rod.

Překlad

Dle slovníku LINGEA⁶⁵ je dějové jméno *développement* překládáno jako *vývoj, rozvoj*, ale také jako *rozpracování, rozvedení* (myšlenky), *propracování*.

Překlady vyskytující se v korpusu jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č.19: Dějové jméno *développement* – překlad v korpusu CORTE

Dějové jméno	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2
développement	1979	rozvoj/ vývoj	rozšíření/ rozvíjení/vyvýjení

V korpusu CORTE se nejčastěji vyskytuje překlad *rozvoj* a *vývoj*. Jiný překlad je například ve spojení “*développements futurs*“ – “*budoucí rozšíření*“, kde se jedná o rozšíření smluvních stran, a proto je tomu překlad uzpůsoben.

Jméno *développement* vstupuje do většího množství kolokací jako “*coopération au développement*“ (*rozvojová spolupráce*), “*des pays en voie de développement*“ (*rozvojové země*), “*Fonds européen de développement*“ (*Evropský rozvojový fond*) atd.

Příklady překladu jména *développement*:

3. “*considérant que, selon ledit article, les directives en question évitent d'imposer des contraintes administratives, financières et juridiques telles qu'elles contrarieraient la création et le **développement** de petites et moyennes entreprises;*“

⁶⁵ Dostupný na <http://slovníky.lingea.cz/Home.aspx?set=frcz&n=7ffff>

“vzhledem k tomu, že podle uvedeného článku by tyto směrnice neměly ukládat správní, finanční ani právní omezení bránící zakládání a **rozvoji** malých a středních podniků;“

4. “7.1.2 *La cohésion territoriale doit se focaliser, en premier lieu, sur les questions ayant trait à l'aménagement du territoire et, en deuxième lieu, à la planification urbaine et régionale. Comme l'a signalé la CEMAT [6] en 1994: "L'aménagement du territoire est l'instrument idéal pour mettre en œuvre un **développement** durable, à l'échelle territoriale".*“

“7.1.2 Územní soudržnost by se měla zaměřit na otázky, jež se především dotýkají územního plánování, za druhé pak plánování městského a regionálního. Jak bylo řečeno na konferenci CEMAT [6] v roce 1994, "územní plánování je ideálním nástrojem provádění udržitelného **rozvoje** na územní úrovni".“

Slovesné konstrukce

Nejčastěji je dějové jméno *développement* předmětem (327 případů) sloves *constituer, favoriser, promouvoir, soutenir, encourager, assurer, permettre, améliorer, concerner, garantir, être, impliquer, préconiser, poursuivre, gérer, achever, savoir, initier, lancer, continuer, avoir, financer, offrir, concilier, coordonner, bloquer, renforcer*; nejčastěji to je “*constituer le développement*“.

Podmětem (156 případů) je u sloves *devoir, être, dépendre, revêtir, rester, dépasser, tenir compte* atd.

Po dějovém jméně *développement* se často nachází trpný rod a pojí se s kategoriálními slovesy jako např. “*initier le développement*“, “*lancer le développement*“, “*constituer le développement*“ a mnoha dalšími.

Slovesné konstrukce není třeba blíže analyzovat, u jména *développement* se neaktualizuje konkrétní význam, což je uvedeno v další části této kapitoly, sémantická stránka.

Sémantická stránka

Dějové jméno *développement* aktualizuje v korpusu svůj dějový význam, nelze u něho hovořit o konkrétním významu, nelze si pod ním představit něco hmatatelného nebo konkrétního. *Développement* jako *rozvoj* či *vývoj* probíhá a je nezadržitelný, což dokládá i jeho nejčastější kolokace “*développement durable*“, jedná se o stav, v kontextu i o výsledek děje.

5.2.2.5 Enseignement

Dějové jméno *enseignement*, podstatné jméno v mužském rodě, se v korpusu vyskytuje 616krát v jednotném i množném čísle.

Derivace ze slovesa

Sloveso, ze kterého je dějové jméno *enseignement* odvozeno je sloveso *enseigner*, a to sufixem *-ment*, což uvádí i TLFi⁶⁶. Zde je analýza jeho výskytu a překladu v korpusu CORTE:

Tabulka č.20: Dějové jméno *enseignement* – sloveso *enseigner*

Sloveso	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2
enseigner	11	přednášet/vyučovat/ zprostředkovat (žákům)	výuka/(odborná) příprava

Často se sloveso *enseigner* vyskytuje v infinitivu, kdy je překládáno nejčastěji jako *výuka*, v korpusu se vyskytuje dále ve tvaru participia přítomného *enseignant*. Jeho překlad je často použit dle kontextu a k překladu je používáno nominální vyjádření, jako zmíněný překlad *výuka* či *(odborná) příprava*.

V porovnání se jménem *enseignement* je výskyt slovesa *enseigner* opravdu nepatrný.

Příklad překladu slovesa *enseigner*:

⁶⁶ Trésor de la langue française, dostupný na:
<http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv5/visusel.exe?55;s=3242110545;r=2;nat=:sol=0;>

1. “- *au plan économique au développement exponentiel des disciplines à enseigner pour rendre compte des besoins de l'économie;*“

“- *v ekonomické oblasti s exponenciálním rozvojem disciplín, jejichž výuku je zapotřebí zajistit, aby byly zohledněny potřeby hospodářství,*“

SketchEngine

Rozvíjejícími přívlastky jsou v 313 případech *post-secondaire, professionnel, scolaire, spécifique, primaire, secondaire, supérieur, préprimaire, préscolaire, non formel, informel, personnalisé, commun, différent, interculturel, général, interdisciplinaire, spécialisé, technique, linguistique* atd.

Po předložce *de se* za jménem *enseignement* (44 případů) nachází *base, qualité, année, programme, langue, science, religieux, lecture*.

Nejčastěji je dějové jméno *enseignement* předmětem (82 případů) sloves *favoriser, donner, encourager, poursuivre, délivrer, recevoir, dispenser, suivre, assurer, proposer, tenir compte, promouvoir, moderniser, revêter* atd.

Podmětem (29 případů) je u sloves *être, avoir, rester, devoir, formuler, dépasser, comprendre, porter, dérouler*.

Překlad

Dle slovníku LINGEA⁶⁷ je dějové jméno *enseignement* překládáno jako *vyučování, učení, školství* a také jako *poučení* či *ponaučení*.

Překlady vyskytující se v korpusu jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č.21: Dějové jméno *enseignement* – překlad v korpusu CORTE

Dějové jméno	Výskyt	Překlad 1	Překlad 2	Překlad 3
enseignement	616	vzdělávání/ vzdělání	školství/ docházka (školní)	učení

⁶⁷ Dostupný na <http://slovniky.lingea.cz/Home.aspx?set=frcz&n=7ffff>

V korpusu CORTE se nejčastěji vyskytuje překlad

Dějové jméno *enseignement* je součástí mnoha kolokací v korpusu CORTE jako “*enseignement supérieur*“ (vysokoškolské vzdělávání) a v dalších kolokacích označujících stupně vzdělávání (*primaire, secondaire, préprimaire* atd.), dále např. “*enseignement scolaire*“ (školní docházka), “*enseignement professionnel*“ (odborné vzdělávání), “*enseignement tout au long de la vie*“ (celoživotní vzdělávání) atd.

Příklady překladu jména *enseignement*:

2. “*considérant qu'il convient que les États membres prennent les mesures appropriées pour que le temps de travail des adolescents poursuivant un **enseignement scolaire** ne porte pas préjudice a leur aptitude a bénéficier de **l'enseignement** reçu;*“

“*vzhledem k tomu, že by členské státy měly přijmout vhodná opatření, aby se pracovní doba dospívajících, kteří plní školní docházku, nedotkla jejich schopnosti využívat poskytovanou **školní výuku**;*“

3. “*- l'application des stratégies d'éducation et de formation tout au long de la vie: achever la mise en œuvre des stratégies nationales d'éducation et de formation tout au long de la vie en s'intéressant tout particulièrement à la validation des **enseignements** non formels et informels et à l'orientation;*“

“*- Strategie celoživotního učení: Dokončit proces zavádění národních strategií celoživotního učení do praxe a klást zvláštní důraz na validaci neformálního a informálního **učení** a poradenství.*“

4. “*La recherche et l'innovation doivent trouver auprès de la population un large socle de compétences. Il convient de développer l'excellence, la créativité et les compétences d'apprentissage dans tous les systèmes et à tous les niveaux de l'éducation et la formation. Les écoles et l'EFPP peuvent contribuer sensiblement à favoriser l'innovation. Des **enseignements** et formations professionnels de qualité, par exemple, peuvent favoriser l'innovation sur le lieu de travail.*“

“Výzkum a inovace vyžadují širokou základnu dovedností v celé populaci. Špičková úroveň, kreativita a schopnost učit se se musí rozvinout ve všech systémech a na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy. Jak školy, tak instituce odborného vzdělávání a přípravy mohou zásadně podpořit usnadňování inovací. Vysoce kvalitní odborné **vzdělávání** a příprava může například přispět k inovacím na pracovišti.“

Slovesné konstrukce

Nejčastěji je dějové jméno *enseignement* předmětem (82 případů) sloves *favoriser, donner, encourager, poursuivre, délivrer, recevoir, dispenser, suivre, assurer, proposer, tenir compte, promouvoir, moderniser, revêtir* atd.

Podmětem (29 případů) je u sloves *être, avoir, rester, devoir, formuler, dépasser, comprendre, porter, dérouler*.

Často se jméno pojí s kategoriálními slovesy, např. *donner, délivrer, assurer l'enseignement* apod.

Sémantická stránka

Dějové jméno *enseignement* aktualizuje nejčastěji svůj predikativní význam, jeho konkrétní význam je aktualizován v případech jako *docházka* (školní) či *výuka*, kdy si umíme něco konkrétního představit, nejedná se ale o nic hmatatelného. Vyjadřuje probíhající děj, může označovat stav či výsledek děje.

6 Závěr

Stěžejním tématem této diplomové práce jsou dějová jména vyskytující se v právních textech, konkrétně v korpusu CORTE, který se skládá z evropských administrativně-právních textů.

Na začátku práce byla dějová jména morfologicky zařazena jako jmenná část predikátu, kde jsou aktualizována slovesem, se kterým se pojí. Jména mohou být zařazena i jinak, neplatí to tedy jako pravidlo.

Dějové jméno je pro potřeby mé práce chápáno jako jméno odvozené od slovesa či adjektiva s dějovým či konkrétním významem, který se může aktualizovat v kontextu současně nebo odděleně, často také označuje výsledek děje. U jmen jsem se zaměřila na jejich odvození od slovesa, překlad, vztah se slovesy, kolokabilitu, výskyt v korpusu a jejich zařazení v textu dle funkcí SketchEngine a zejména na jejich význam a aktualizaci v kontextu.

Výchozí teorie jsou od lingvistů Grepl, Hlavsa, Daneš a Radimský. V praktické části je inspirací práce autorů Flaux a Stosic, kteří se zabývali sufixy dějových jmen a jejich znaků, zejména jejich významem, konkrétně dějovostí a rezultativností.

V praktické části jsem se zaměřila na dějová jména odvozená od slovesa sufixem *-ment* a *-tion*, což je jeden ze způsobů vzniku dějových jmen – derivace pomocí sufixu viz kapitola 3.5.1.1 Francouzská derivační morfologie.

Nástrojem pro analýzu v praktické části byl korpus CORTE, webové rozhraní SketchEngine a program Paraconc.

V korpusu se nachází 35 777 podstatných jmen se sufixem *-ment* a 75 376 podstatných jmen se sufixem *-tion*, viz tabulka níže. Počet těchto výskytů jsem vyhledala pomocí programu Paraconc a ručně jsem je vytrídila, čísla jsou tedy orientační. V právních textech jsou podstatná jména velice frekventovaná, což je již prvním důkazem toho, že se v právních textech často užívá nominální vyjadřování.

Sufix	Počet výskytů v korpusu CORTE
<i>-ment</i>	35 777
<i>-tion</i>	75 376

Pro samotný výzkum jsem vybrala ke každému sufixu 5 dějových jmen, které se v korpusu často vyskytují a jsou tedy reprezentativními zástupci pro analýzu, jejich výčet je v následujících tabulkách.

Vybrana jména na *-tion*:

Dějové jméno	Výskyt
disposition	507/6059 (j.č./mn.č.)
convention	2823
juridiction	414
coopération	2385
proposition	2233

Vybraná jména na *-ment*:

Dějové jméno	Výskyt
règlement	5363
fonctionnement	1046
gouvernement	676
développement	1979
enseignement	616

Provedená analýza přinesla mnoho poznatků o těchto jménech, které se dají zobecnit a seskupit do následujících charakteristických rysů.

Prvním základním rysem je **rod** jmen se sufixy *-ment* a *-tion*, což je charakteristická vlastnost těchto sufixů. Ve francouzštině přisuzují některé přípony podstatným jménům určitý rod, což je případ i těchto přípon a jména na sufix *-ment* mají mužský rod a jména na *-tion* mají ženský rod.

Všechna zkoumaná dějová jména jsou **odvozena od slovesa**, kromě *juridiction*, které je odvozeno od přídavného jména *juridique*. Jejich původ a odvození od slovesa dokazuje, že jsou způsobena dějem a jedná se tedy o dějová jména, dle TLFi.

Slovesa se často vyskytují v **infinitivu**, což je jeden z rysů odborných textů.

Výskyt těchto sloves v korpusu v porovnání s výskytem derivovaného dějového jména je v korpusu v některých případech skoro nulový. V následující tabulce jsou

všechny výskyty znázorněny, počet procent vyjadřuje, kolika procenty se podílí výskyt slovesa na výskytu dějového jména v korpusu.

Dějové jméno	Výskyt	Sloveso	Výskyt	Počet %
disposition	507/6059 (j.č./mn.č.)	disposer	672	11%
convention	2823	convenir	549	19,5%
juridiction	414	juridique	451	-9%
coopération	2385	coopérer	84	3,5%
proposition	2233	proposer	321	14,5%
règlement	5363	régler	51	1%
fonctionnement	1046	fonctionner	100	10%
gouvernement	676	gouverner	2	0,3%
développement	1979	développer	349	17,5%
enseignement	616	enseigner	11	1,8%

Z tabulky je zřejmé, že slovesa se v korpusu vyskytují méně, některé skoro vůbec (*gouverner*) a v právních textech je tedy **více používáno vyjádření nominální**, pomocí dějových jmen, což je jeden z rysů odborného jazyka, který se potvrzuje.

V části slovesné konstrukce u každého zkoumaného jména jsem sledovala vztah dějových jmen (předmět a podmět ve větě) se slovesy v korpusu, pomocí funkce SketchEngine jsem zjistila seznamy těchto sloves. Společným znakem je, že se dějová jména vyskytují často **ve vztahu s kategoriálními slovesy**, např. *prendre les disposition, conclure une convention, exercer une juridiction, établir une coopération, faire une proposition, adopter un règlement, assurer un fonctionnement, engager un gouvernement, constituer un développement, donner une enseignement*.

U zkoumaných jmen jsem si dále všimla, že v korpusu nalezneme větší množství jejich kolokací. Míra kolokability (schopnost spojitelnosti slova s jiným) a kompatibility (sémantická slučitelnost) je u dějových jmen **vysoká**.

Překlad dějových jmen je v právních textech specifický, jelikož každá oblast odborného jazyka má přizpůsobenou slovní zásobu a své termíny, které jsou pro ni charakteristické. Nejlepším příkladem je jméno *proposition*, které je překládáno v právních textech jako *návrh*, ale v lingvistice je překládáno jako *věta*.

U překladu sloves, ze kterých jsou jména derivována, se často v kontextu vyskytuje překlad pomocí podstatného jména, jednat se může o způsob překladu transpozice slovního druhu či transpozice syntaktická. V následující tabulce jsou tyto překlady shrnuty.

Sloveso	Překlad
coopérer	spolupráce
régler	rozhodnutí, řešení, vyřešení
fonctionner	zacházení, fungování, chod
développer	výstavba, rozvoj, rozvíjení
enseigner	výuka, příprava

Závěrem u překladu do českého jazyka je, že i v něm jsou v právním textu použita dějová jména a že **nominální vyjádření** je pro tyto texty typické, jelikož je usilováno o ekonomičnost vyjadřování v odborném jazyce.

Základem analýzy byla sémantická stránka dějových jmen. V této části jsem vycházela z teorií pana Radimského, viz kapitola 3.5.2 Sémantická stránka.

U zkoumaných jmen jsem rozlišovala dějovost a nedějovost a jejich různý směr konkretizace, jelikož je u nich dvojznačnost běžná. Samozřejmě je nejdůležitějším faktorem kontext a jejich význam v textu, bez něhož by nebylo možné tuto analýzu provést.

Konkrétní a dějový význam jmen může probíhat souběžně nebo odděleně, což je znázorněno v následující tabulce.

Dějové jméno	Konkrétní význam	Dějový význam	Aktualizace významů
disposition	ANO	ANO	souběžná
convention	ANO	ANO	souběžná
jurisdiction	ANO	ANO	oddělená
coopération	NE	ANO	-
proposition	ANO	ANO	souběžná
règlement	ANO	ANO	souběžná
fonctionnement	NE	ANO	-
gouvernement	ANO	ANO	oddělená
développement	NE	ANO	-
enseignement	ANO	ANO	oddělená

Nejlepším příkladem **oddělené aktualizace** významu je jméno *juridiction*, následuje tabulka s rozbohem konkrétního a dějového významu v kontextu, která je součástí praktické části.

Sloveso	Výskyt	Překlad 1 + význam	Překlad 2 + význam	Význam <i>juridiction</i>
juridiction saisie	16	“příslušný“ soud v této věci		konkrétní věc - soud
exercer la juridiction	3	vykonávat jurisdikci		pravomoce – dějové
informer la juridiction	3	informovat/uvědomit soud	oznámit soudu	konkrétní věc – soud

Oddělená aktualizace významů je také u jména *gouvernement*, *vláda* jako státní orgán versus *řízení* či *správa* něčeho, dále u jména *enseignement*, (*školní*) *docházka*, *výuka* versus *vzdělávání*, *vzdělání*.

Souběžná aktualizace významů se vyskytuje u dějových jmen *disposition*, *convention*, *proposition* a *règlement*, čímž se potvrzuje, že k této aktualizaci dochází nejčastěji u psaných dokumentů, které mají výsledkový význam a jsou v různé míře spojeni s významem prostředkovým.

Těmito příklady jsem potvrdila teorie pana Radimského týkající se souběžné a oddělené aktualizace významů, viz kapitola 3.4.2.1 Konkrétní a dějový význam.

V praktické části jsem tedy prokázala častý výskyt dějových jmen v právních textech, dále nominální způsob vyjadřování v překladu i ve francouzštině a častý výskyt dějových jmen v kolokacích a s kategoriálními slovesy; ukázala jsem možnosti souběžné a oddělené aktualizace významů dějových jmen na přímých příkladech. Existence těchto jmen má v právních textech své zákonitosti, představila jsem a shrnula některé z nich.

7 Résumé

Des noms d'action qui se produisent dans les textes juridiques en particulier dans le corpus CORTE composant des textes administratifs et juridiques européens sont le thème principal de ce mémoire.

Dans la première partie les noms d'action sont classés morphologiquement comme la partie nominale du prédicat dans la langue tchèque où ils se lient aux verbes actualisant leurs significations. Ce classement n'est pas une règle et les noms peuvent être classés différemment.

Les noms d'action sont interprétés pour les besoins de mon mémoire comme les noms dérivés d'un verbe ou d'un adjectif portant une signification d'action ou une signification concrète. Les significations peuvent être actualisées dans le contexte simultanément ou séparément en indiquant souvent le résultat d'action. Je me suis concentrée sur leur dérivation des verbes, traduction, relation avec les verbes, collocabilité, l'occurrence dans le corpus et leur inclusion dans le texte selon les fonctions SketchEngine (WordSketch) et en particulier sur leur signification et actualisation dans le contexte.

Les théories de départ viennent des linguistes Grepl, Hlavsa, Daneš et Radimský. L'inspiration pour la partie pratique était le travail des auteurs Flaux et Stosic qui ont traité les suffixes des noms d'action et leurs caractéristiques en particulier leur signification, concrètement signification d'action et de résultat.

Dans la partie pratique je me suis concentrée sur les noms d'action dérivés du verbe par les suffixes *-ment* et *-tion* étant une des façons de leur formation – la dérivation à l'aide du suffixe, voir chapitre 3.5.1.1 Francouzská derivační morfologie.

Pour l'analyse j'ai utilisé le corpus CORTE, l'interface de web nommé SketchEngine et le programme appelé ParaConc.

Le suffixe *-ment* a été représenté dans le corpus par 35 777 noms et le suffixe *-tion* par 75 376 noms. Le nombre de ces occurrences a été trouvé à l'aide du programme ParaConc et par la suite trié manuellement. Ces nombres sont déjà la première preuve que l'expression nominale est utilisée beaucoup dans les textes juridiques, voir le tableau suivant, il faut les prendre comme point de repère.

Suffixe	Occurrence dans le corpus CORTE
<i>-ment</i>	35 777
<i>-tion</i>	75 376

Pour la recherche j'ai choisi 5 noms d'action représentant chaque des suffixes qui se trouvent souvent dans le corpus et sont donc assez représentatifs pour l'analyse, voir les tableaux suivants.

Noms d'action choisis avec le suffixe *-tion*:

Noms d'action	Occurrence
disposition	507/6059 (singulier/pluriel)
convention	2823
juridiction	414
coopération	2385
proposition	2233

Noms d'action choisis avec le suffixe *-ment*:

Noms d'action	Occurrence
règlement	5363
fonctionnement	1046
gouvernement	676
développement	1979
enseignement	616

L'analyse a apporté beaucoup d'idées qui peuvent être généralisées et regroupées par les caractéristiques suivantes.

Particulièrement c'est **le genre** des noms avec les suffixes *-ment* et *-tion* qui est l'une des caractéristiques fondamentales car certains suffixes attribuent aux noms le genre en français. Les noms avec le suffixe *-ment* ont le genre masculin et avec le suffixe *-tion* féminin.

Tous les noms d'action étudiés sont dérivés d'un verbe sauf *juridiction* qui est dérivé de l'adjectif *juridique*. **Leur origine ainsi que la dérivation des verbes** démontrent que les noms se déroulent et ce sont donc les noms d'action, selon TLFi.

Les verbes se produisent souvent à la forme de l’infinitif étant une des caractéristiques des textes spécialisés.

L’occurrence des verbes dans le corpus est dans certains cas presque nulle en comparaison de celle des noms dérivant de ces verbes. Le tableau suivant représente toutes les occurrences et le pourcentage indique par combien de pour cent l’occurrence du verbe participe à celle du nom d’action dérivé.

Nom d’action	Occurrence	Verbe	Occurrence	%
disposition	507/6059 (singulier/pluriel)	disposer	672	11%
convention	2823	convenir	549	19,5%
juridiction	414	juridique	451	-9%
coopération	2385	coopérer	84	3,5%
proposition	2233	proposer	321	14,5%
règlement	5363	régler	51	1%
fonctionnement	1046	fonctionner	100	10%
gouvernement	676	gouverner	2	0,3%
développement	1979	développer	349	17,5%
enseignement	616	enseigner	11	1,8%

Il est évident que les verbes apparaissent moins que les noms dans le corpus, certains presque pas du tout (*gouverner*). Et de même dans les textes juridiques l’**expression nominale** est plus utilisée en employant les noms d’action et par cela il est validée l’une des caractéristiques du langage spécialisé.

Dans la partie « les constructions verbales » se trouvant dans l’analyse de chacun des noms d’action j’y ai observé leur relation avec les verbes et leur rôle dans le corpus (le sujet ou l’objet dans la phrase) en utilisant l’interface SketchEngine, sa fonction nommée Word Sketch recherche des listes de ces verbes.

Les noms d’action apparaissent fréquemment en relation avec les verbes supports, par exemple: *prendre les disposition, conclure une convention, exercer une juridiction, établir une coopération, faire une proposition, adopter un règlement, assurer un fonctionnement, engager un gouvernement, constituer un développement, donner une enseignement* indiquant une autre caractéristique de ces noms.

J'ai aussi remarqué que dans le corpus il se trouve plus grand nombre de leurs **collocations**. Leurs taux de colocabilité (aptitude du mot de la connexion avec d'autres mots) et de compatibilité (sémantique) sont vraiment élevés.

La traduction des noms d'action est spécifique dans les textes juridiques comme chaque domaine de la langue spécialisée a adapté son vocabulaire et ses termes correspondants. Le meilleur exemple est le nom *proposition* traduisant dans les textes juridiques en tant que *návrh* (e.g. *proposition de loi*) mais en linguistique traduit *věta* (e.g. *proposition circonstancielle*).

La traduction des verbes à partir desquels les noms sont dérivés se forme souvent à l'aide du nom dans le contexte. Cela peut être une façon de traduction nommée la transposition de la partie du discours ou la transposition syntaxique. Le tableau suivant résume ces traductions.

Verbe	Traduction
coopérer	spolupráce
régler	rozhodnutí, řešení, vyřešení
fonctionner	zacházení, fungování, chod
développer	výstavba, rozvoj, rozvíjení
enseigner	výuka, příprava

Pour conclure la traduction tchèque se caractérise par **les expressions nominales** car elle vise à économiser des expressions dans le langage spécialisé.

Le point de départ était pour la partie pratique de ce mémoire la vue sémantique. Dans cette section j'y me suis appuyée sur la théorie de M. Radimský, voir le chapitre 3.5.2 Sémantická stránka.

J'ai étudié l'action et la non-action des noms analysés, leur orientation différente de la concrétisation comme l'ambiguïté est habituelle chez eux. Bien sûr, le facteur le plus important est **leur contexte** sans lequel il serait impossible d'effectuer cette analyse.

La signification d'action ou signification concrète peut s'effectuer simultanément ou séparément ce qui est indiqué dans le tableau suivant.

Nom d'action	Signification concrète	Signification d'action	Actualisation des significations
disposition	OUI	OUI	simultanément
convention	OUI	OUI	simultanément
juridiction	OUI	OUI	séparément
coopération	NON	OUI	-
proposition	OUI	OUI	simultanément
règlement	OUI	OUI	simultanément
fonctionnement	NON	OUI	-
gouvernement	OUI	OUI	séparément
développement	NON	OUI	-
enseignement	OUI	OUI	séparément

Le meilleur exemple de **l'actualisation séparée** des significations est le nom *juridiction*, voici un tableau contenant l'analyse des significations de ce nom venant de la partie pratique.

Verbe	Occurence	Traduction 1 + signification	Traduction 2 + signification	signification <i>juridiction</i>
juridiction saisie	16	“příslušný“ soud v této věci		concret – le cour
exercer la juridiction	3	vykonávat jurisdikci		l'action - compétences
informer la juridiction	3	informovat/ uvědomit soud	oznámit soudu	concret – le cour

L'actualisation séparée des significations a été relevée aussi sur les noms *gouvernement* traduit *vláda* comme l'organisation d'état contre *řízení, vláda* comme la gestion de qch puis cela sur le nom *enseignement* traduit (*školní*) *docházka, výuka* comme le cours à l'école contre *vzdělávání, vzdělání* - le procès d'enseigner qn.

L'actualisation simultanée des significations s'emploie aux noms d'action *disposition, convention* et *règlement* ce qui confirme que cette actualisation se produit le plus souvent sur les documents écrits qui ont la signification de résultat et sont dans les mesures différentes liés à une signification de moyen.

Les théories de M. Radimský, voir chapitre 3.4.2.1 Konkrétní a dějový význam, sont validées par ces exemples des actualisations des significations.

Par la partie pratique j'ai démontré l'occurrence fréquente des noms d'action dans les textes juridiques et par la suite l'expression nominale utilisée en français ainsi que dans la traduction au tchèque. Puis les noms d'action se trouvent souvent en collocations et en relation avec les verbes supports. J'ai démontré les possibilités des actualisations des significations sur des exemples directs venant du corpus CORTE. L'existence de ces noms dans les textes juridiques a ses principes et ce mémoire a présenté et résumé que quelques-uns.

8 Použitá literatura

- ANSCOMBRE Jean-Claude (1986), L'article zéro en français: un imparfait du substantif? *Langue française*, Volume 72, Numéro 1, s. 4 - 39.
- COMRIE Bernard, THOMPSON Sandra A. (1985), Lexical nominalization. In: Shopen T., *Language typology and syntactic description*. Cambridge University Press, s. 349-389.
- ČERMÁK František (1974), Viceslovná pojmenování typu verbum-substantivum v češtině. *Slovo a slovesnost*, 35, Praha, Academia, s. 287-306.
- GRIMSHAW Jane (1990), *Argument structure*. Cambridge (Mass.) - London, The MIT Press.
- GROSS Gaston, KIEFER Ferenc (1995), La structure événementielle des substantifs. *Folia linguistica*, XXIX 1/2. Berlin, Mouton de Gruyter, s. 43-65.
- JELÍNEK Milan (1967), Jména dějová. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 562-653.
- LANGACKER, Ronald W. (1987), Nouns and Verbs. *Language* 63, s. 53-93.
- RADIMSKÝ, Jan (2010), Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita.
- ROUDNÝ Miroslav (1967), Jména výsledků děje. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 266-280.
- SAMVELIAN Pollet (1995), *Les nominalisations en français: arguments sémantiques et actants syntaxiques*. Thèse de doctorat, Paris, Université Paris VII.
- SIMONE, Raffaele (2003), Maşdar, 'ismu al-marrati et la frontière verbe/nom. In: Giron Alconchel J. L. (ed.), *Estudios ofrecidos al Professor José Jesús De Bustos Tovar*. Vol I., Madrid, Editorial Complutense, Facultad de Filología de la U.C.M - Instituto de Estudios Almerienses, s. 901- 918.
- GROSS, Maurice (1994), La structure d'argument des phrases élémentaires. *Lingua Franca* 1, Comunità delle università mediterranee, Schena Editore, s. 7-17.
- RADIMSKÝ, Jan (2011), Noms prédictifs, noms de résultat et nom concrets dans les constructions à verbes support. *Linguisticae Investigationes*, vol. 34, no 2. , John Benjamins, s. 204-227.
- GROSS, Gaston (2004), Pour un Becherelle des prédicats nominaux. *Linguisticae Investigationes*, vol. 27, no 2. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, s. 343-358.
- Miroslav GREPL, Petr KARLÍK (1989), *Skladba spisovné češtiny*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství.
- DANEŠ, F.-GREPL, M.-HLAVSA, Z., *Mluvnice češtiny (3). Skladba*.(1987) Praha, Academia.

- HENDRYCH, J. - RADINA, O - TLÁSKAL, J. (2001), Francouzská mluvnice. Plzeň, Nakladatelství Fraus.
- Doc. JUDr. PhDr. Michal TOMÁŠEK, DrSc. (2003), Překlad v právní praxi, Linde Praha a.s.
- Hélène HUOT (2001), La morphologie. Forme et sens des mots du français. Armand Colin, s. 51-72.
- FLAUX Nelly, STOSIC Dejan (2011), Les noms d'idéalités et la nominalisation. Manuscrit présenté au 8ème Colloque de linguistique française et roumaine organisé à l'Université d'Artois, Arras en mai 2011, 22 stran.

Internetové zdroje

- SketchEngine dostupný na <http://www.sketchengine.co.uk/>
- ISAP dostupný na <http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/esduvod3> (čerpáno dne 4. 1. 2013)
- IATE dostupný na (čerpáno dne 4. 1. 2013):
http://iate.europa.eu/iatediff/brochure/IATEbrochure_CS.pdf
- Český výkladový slovník dostupný na <http://bara.ujc.cas.cz/psjc/>
- Francouzsko-český slovník LINGEA online dostupný na <http://slovníky.lingea.cz/Home.aspx?set=frcz&n=7ffff>
- Trésor de la langue française informatisé, dostupný na <http://atilf.atilf.fr/tlf.htm>